

Nebezpečné známosti

Choderlos de Laclos

Z francouzského originálu **Les liaisons dangereuses**
přeložila Dagmar Steinová

Translation © Dagmar Steinová, 1990
© Nakladatelství LEDA spol. s r. o., 2013

ISBN 978-80-7335-367-4

NEBEZPEČNÉ ZNÁMOSTI

aneb

DOPISY

*sebrané v jisté době v jedné společnosti,
které vydal pro poučení jiných pan Choderlos de Laclos*

*Viděl jsem mravy své doby,
a proto jsem vydal tyto dopisy.*

J. J. Rousseau: Předmluva k Nové Héloïse

UPOZORNĚNÍ PRO ČTENÁŘE

Pokládáme za svou povinnost upozornit veřejnost, že přes to, co hlásá titul tohoto díla a co říká v předmluvě vydavatel, nemůžeme ručit za autentičnost této sbírky dopisů a že dokonce máme pádné důvody pokládat ji za pouhý román.

Zdá se nám ostatně, že sám autor zničil, ostatně velmi neobratně, jakékoli zdání pravděpodobnosti, o které zjevně usiloval, a to volbou epochy, do níž umístil popisované události. Řada osob, které uvádí na scénu, je totiž tak špatných mravů, že nelze předpokládat, že by žily v našem století: v tomto století filozofie, v němž všudypřítomná osvěta učinila, jak každý ví, všechny muže velmi čestnými a ženy velmi skromnými a zdrženlivými.

Mají-li tedy dobrodružství, popisovaná v tomto díle, pravdivý základ, mohla se podle našeho mínění udát buď někde jinde, anebo v jiné době: máme autorovi velmi za zlé, že se odvážil – zřejmě sveden nadějí, že vše bude tím zajímavější, čím více to přiblíží našemu století a naší zemi, a odvážil se ukázat v našem kroji a našich zvyklostech mravy, jež nám jsou tak cizí.

Abychom alespoň v této věci uchránili, pokud je to v naší moci, příliš důvěřivého čtenáře překvapení, podepřeme své mínění argumentem, který mu s důvěrou nabízíme, protože nám připadá pádný a nezvratný. I když totiž nepochybně tytéž příčiny by měly tytéž následky, rozhodně bychom dnes nenašli slečnu s šedesáti tisíci liber renty, která by se stala jeptiškou, ani soudní prezidentovou, která by zemřela zármutkem, ač mladá a krásná.

PŘEDMLUVA VYDAVATELE

Toto dílo, lépe řečeno sbírka, kterou veřejnost shledá možná přespříliš objemnou, obsahuje jen nepatrný zlomek z dopisů představujících celou korespondenci, ze které byly vyňaty. Pověřen osobami, v jejich držení byla, abych ji uspořádal, a obeznámen s jejich záměrem zveřejnit ji, požadoval jsem jako jedinou odměnu za svou práci dovolení, abych směl vypustit vše, co by mi připadalo zbytečné; snažil jsem se zachovat vskutku jen dopisy, které se mi jevily nezbytné pro souvislý běh událostí či pro popis a vývoj charakterů. Dále jsem se ještě podílel na uspořádání dopisů, které jsem ponechal, přičemž jsem se téměř vždy řídil zásadou časové posloupnosti, a konečně jsem připojil něco málo krátkých poznámek, nemajících většinou jiný význam než určit pramen několika citátů či vysvětlit několik výpustek, které jsem si dovolil. To je celý můj podíl na tomto díle. Mé poslání dále nesměřovalo.¹

Navrhoval jsem rozsáhlejší zásahy, týkající se téměř výlučně čistoty jazyka a slohu, proti níž čtenář najde nejeden prohrěšek. Byl bych rovněž rád získal povolení, abych mohl některé příliš dlouhé dopisy, z nichž mnohé pojednávají bez souvislosti a téměř bez přechodu o věcech naprosto si cizích, zkrátit. Tato práce, k níž jsem nedostal souhlas, by asi sotva dodala

¹ Musím rovněž čtenáře upozornit, že jsem vypustil či změnil jména všech osob, o nichž je v těchto dopisech řeč; jestliže se mezi jmény, jimiž jsem je nahradil, najdou taková, která někomu skutečně patří, padá tato chyba, z níž nelze vyvozovat žádné závěry, pouze na mou hlavu.

tomuto dílu na významu, byla by je však alespoň zčásti zbavila nedostatků.

Bylo mi namítnuto, že čtenáři mají být seznámeni se samotnými dopisy a nikoli s dílem vytvořeným podle nich; že by bylo právě tak nepravděpodobné jako nepravdivé, kdyby nějakých osm deset osob, podílejících se na této korespondenci, mělo stejný a jedině správný styl. Když jsem poukázal na to, že tomu tak ani zdaleka není a že naopak mezi těmito osobami není jediný, jež by se nedopouštěla hrubých prohřešků, které jistě budou kritizovány, bylo mi řečeno, že každý rozumný čtenář zcela jistě očekává, že ve sbírce soukromých dopisů najde chyby, neboť ani v dosud vydaných výběrech korespondence rozličných úctyhodných autorů, ba dokonce akademiků, není ani jediný, který by před touto výtkou beze zbytku obstál. Tyto důvody mě nepřesvědčily a shledal jsem, a dosud shledávám, že je lehčí je uvádět než přijmout; nejsem však v té věci pánem, a podrobil jsem se. Vyhradil jsem si pouze právo nesouhlasit a prohlásit veřejně, že nejsem téhož mínění, což v této chvíli činím.

Vyjádřit se k tomu, jakou hodnotu může mít toto dílo, mi nepřisluší: nesmím a nemohu nikoho ovlivňovat svým názorem. Čtenáři, kterým nevadí, když vědí, dříve než začnou číst, s čím asi mohou počítat, nechť pokračují v četbě této předmluvy. Ostatní učiní lépe, přejdou-li okamžitě k dílu samému: vědí toho již dost.

Chtěl bych jen ještě podotknout, že přestože jsem se rozhodl, což připouštím, vydat tyto dopisy, jsem přesto dalek toho, abych počítal s jejich úspěchem. Necht' není tato má upřímnost pokládána za hranou skromnost, neboť s touž otevřeností prohlašuji, že bych se touto sbírkou dopisů vůbec nezabýval, kdybych si nemyslel, že si zaslouží být předložena veřejnosti. Pokusme se vysvětlit tento zdánlivý protimluv.

Hodnota díla obvykle spočívá v jeho užitečnosti nebo půvabu, případně, je-li toho schopno, v obojím; avšak úspěch

(který nemusí být vždycky důkazem hodnoty) často závisí spíše na volbě námětu než na provedení, na souhrnu uváděných věcí než ve způsobu, jakým jsou pojednány. Protože tato sbírka obsahuje, jak hlásí její titul, dopisy celé jedné společnosti, vládnou v ní velmi rozličné zájmy, oslabující zájem čtenářův. A navíc, téměř všechny city, které jsou zde vyjádřeny, jsou hrané nebo falešné, takže mohou vzbudit pouze zvědavý zájem, který vždy zůstává hluboko pod zájmem citovým a především nevede k přílišné shovívavosti, takže dává tím více vyniknout nedostatkům v podrobnostech, stavějících se neustále proti jedné jediné touze, jež má být ukojena.

Tyto nedostatky jsou možná částečně vykoupeny jinou předností, vyplývající podobně jako ony z povahy díla: je to rozmanitost slohů, hodnota, které spisovatel dosahuje jen velmi těžce, která se zde však sama nabízela a přinejmenším zachraňuje před nudou a jednotvárností. Mnoho lidí jistě také ocení dosti velký počet buď zcela nových, či málo známých postřehů, rozptýlených v těchto dopisech. A to je tak vše, co se dá od nich očekávat půvabného, i kdybychom je posuzovali s největší shovívavostí.

Prokázat užitečnost díla, pro kterou možná dojde k daleko větším sporům, se mi jeví jako úkol daleko lehčí. Zdá se mi alespoň, že prokazujeme službu mravům, když odhalujeme prostředky, jichž užívají lidé mravů špatných, aby zkazili lidi mravů dobrých; a já se domnívám, že tyto dopisy mohou k tomuto odhalení účinně přispět. Najdeme zde rovněž stvrzení a příklad dvou důležitých pravd, které lze pokládat za zneuznané, když vidíme, jak málo znamenají v životě: za prvé, že každá žena, která přijímá do své společnosti nemravného muže, skončí jako jeho oběť; za druhé, že je přinejmenším nerozumná každá matka, která strpí, aby se těšil důvěře její dcery někdo jiný než ona sama. Mladí lidé obouhého pohlaví se zde také mohou poučit o tom, že přátelství,

kterým je se zdánlivou lehkostí obdarují lidé špatných mravů, je vždy jen nebezpečnou léčkou, právě tak osudnou pro jejich štěstí jako pro jejich ctnost. Domnívám se však, že je třeba mít se na pozoru před možným zneužitím tohoto díla, je tak snadné obrátit dobro ve zlo; jsem dalek myšlenky doporučit mládeži tuto četbu, pokládám naopak za velmi důležité každou četbu tohoto druhu před ní odstranit. Dobu, kdy taková četba přestane být nebezpečná a může se stát užitečnou, stanovila myslím pro ženské pohlaví velmi dobře jedna matka, která je nejen duchaplná, ale má i zdravý rozum. „Domnívám se,“ řekla mi, když si přečetla rukopis této korespondence, „že bych prokázala své dceři skutečnou službu, kdybych jí dala tuto knihu v den její svatby.“ Kdyby to byl názor všech matek, blahopřál bych si do nejdelsí smrti, že jsem tuto knihu vydal.

I když vycházím z tohoto příznivého předpokladu, nepřipadá mi úspěch nijak dopředu zaručený a i nadále mám dojem, že tato kniha se může zalíbit jen velmi málo lidem. Bude v zájmu zkažených mužů a žen, aby pomluvíli dílo, které jim může uškodit; protože jim nechybí obratnost, poštvou možná proti knize obratně rigoristy, pobouřené obrazem špatných mravů, který jsme se nebáli ukázat.

Takzvaní volnomyšlenkáři se nebudou ani trochu zajímat o pobožnou ženu, která bude už předem v jejich očích pouhou ženuškou, zatímco pobožnístkáři se rozhněvají, až uvidí, že ctnost podlehla, a budou naříkat, že náboženství se zde ukazuje příliš bezmocné.

Lidé vytríbeného vkusu budou znechuceni příliš jednoduchým slohem řady dopisů, zatímco běžný čtenář, svedený představou, že vše vytištěné je plodem čísi práce, bude přesvědčen, že v některých jiných dopisech nachází lopotivé snažení spisovatele, vykukujícího za postavou, jíž dává promlouvat.

Nakonec se bude možná všeobecně říkat, že všechno má své pro a proti; příliš vypilovaný spisovatelský sloh by sice skutečně smazal půvab osobních dopisů, avšak jejich nedbalosti se naopak mění v hrubé a nepřijatelné chyby, jakmile jsou určeny k tisku.

Přiznávám upřímně, že všechny tyto námitky mohou být oprávněné; domnívám se rovněž, že bych na ně dovedl odpovědět, aniž bych překročil rozsah předmluvy. Čtenář však jistě cítí, že kdyby bylo třeba odpovídat na všechno, znamenalo by to, že dílo nemůže odpovědět na nic; a kdybych si to o něm myslel, škrtl bych i předmluvu, i knihu.

ČÁST PRVNÍ

DOPIS I

CECILIE VOLANGESOVÁ SOFII CARNAYOVÉ

(t. č. v klášteře sester Voršilek)

V Paříži dne 3. srpna 17 . .

Vidíš, milá přítelkyně, že držím slovo a že mi čepce a střapčky nezabírají všechnen čas; pro tebe mi vždycky nějaký vybude. Přesto jsem za jediný dnešní den viděla víc ozdob než za celé čtyři roky, které jsme strávily pohromadě. Myslím, že naše báječná Tanvilka¹ bude daleko víc rozmrzena z mé první návštěvy, kterou jí hodlám nabídnout, než jsme měly být my, kdykoli nás přišla navštívit ve svém *in fiocchi*². Mamička se se mnou o všem radí a nejedná se mnou už tak moc jako s chovankou klášteřa. Mám svou komornou, mám svou ložnici a pokojík sama pro sebe a píši ti na moc hezkém sekretáři, od kterého jsem dostala klíč a kam si mohu zamknout, co se mi zlíbí. Mamička mi řekla, že ji uvidím každý den během její ranní toalety, že stačí, když budu k obědu učesaná, protože budeme vždycky samy, a že mi také každý den poví, v kterou odpolední hodinu k ní mám zajít. Zbytek času patří mně; mám svou harfu, své kreslení, své knihy, všechno jako v klášteře; jediné že tu chybí matka Perpetua, která by mě hubovala, a že tady záleží jen na mně, jestli budu celý den

¹ Bývalá chovanka téhož klášteřa.

² *V slavnostním oděvu (it)*. (Pozn. překl.)

zahálet. Ale že tu nemám svou Sofii, s kterou bych si povídala a smála se, raději něco dělám.

Ještě není pět hodin a za mamičkou mám jít až v sedm; časů bych tedy měla spoustu, jen kdybych ti měla co povědět! Ale nikdo se mnou zatím o ničem nemluvil, a kdybych neviděla všechny ty přípravy a kdyby sem nechodila taková spousta *švadlen* a všechny kvůli mně, řekla bych, že nikdo o mé svatbě neuvažuje a že je všechno zase nějaký tlach naší dobré Josefíny¹. Ale mamička mi tak často říkala, že každá slečna má zůstat v klášteře tak dlouho, dokud se nevdá, že když mě teď vzala domů, přece jen musí mít Josefina pravdu.

Před našimi vraty právě zastavil kočár a mamička mi vzkazuje, že k ní mám okamžitě přijít. Co jestli je to *ten pán*? Nejsem ustrojena, ruce se mi třesou a srdce mi buší. Zeptala jsem se komorné, jestli ví, kdo je u mamičky. *Samozřejmě*, řekla mi, je to *pan Ch****. A začala se smát! Ach věřím, že je to on. Až se vrátím, určitě Ti vypovím, co se stalo. Zatím znáš alespoň jeho jméno! Nehodí se, abych na sebe dala čekat. Za chvíličku jsem zpátky.

Jak ty se budeš posmívat chudince Cecilii! Ach, musela jsem se opravdu stydět! Ale ty by ses dala nachytat zrovna tak jako já. Když jsem vstoupila k mamičce, spatřila jsem vedle ní stát pána v černých šatech. Pozdravila jsem ho, jak nejlépe dovedu, a nebyla jsem s to pohnout se z místa. Dovedeš si jistě představit, že jsem si ho prohlédla! „Madam,“ řekl mamičce, když mě pozdravil, „jaká to okouzlující slečna, více než kdy jindy si uvědomuji, jak jste ke mně laskavá.“ Po této jednoznačné narážce jsem se tak roztrásla, že jsem se nedokázala udržet na nohou, našla jsem si lenošku, sedla jsem si a byla jsem strašně červená a vyvedená z míry. Sotva jsem si sedla, už

¹ Vrátná v klášteře.

mi ten člověk klečel u nohou. V té chvíli ztratila ubohá Cecilia hlavu; mamička říkala, že jsem byla celá poplašená. Vyskočila jsem, pronikavě jsem vykřikla... Víš, jako tenkrát, když hřmělo. Mamička dostala záchvat smíchu a řekla mi: „Ale co je to s vámi? Posadte se a podejte přece pánovi nohu.“ Je to tak, drahá přítelkyně, ten pán byl švec. Nemohu ti vypovědět, jak jsem se hanbila; naštěstí u toho byla jen mamička. Až se vdám, přestanu asi u toho ševce šít. Bohužel jsem ti musela vyprávět něco docela jiného, než jsem počítala.

Musíš uznat, že se toho ještě musíme hodně učit! Sbohem. Za chvíli bude šest a komorná mi právě říká, že je načase, abych se ustrojila. Sbohem, drahá Sofie, mám tě stejně ráda, jako když jsme byly v klášteře.

Nevím, po kom bych ti ten dopis poslala, a tak počkám, až přijde Josefina.

DOPIS II

MARKÝZA DE MERTEUIL VIKOMTOVI DE VALMONT

(t. č. na zámku ...)

V Paříži dne 4. srpna 17 . .

Vraťte se, milý vikomte, vraťte se zpátky; co vlastně děláte, co jen můžete dělat u staré tety, jejíž majetek podléhá fideikomisní substituci? Okamžitě odjedte, potřebuji Vás. Dostala jsem skvělý nápad a ráda bych Vás pověřila jeho uskutečněním. Těchto několik slov by mělo postačit; až příliš významán mou volbou byste měl urychleně přijít a na kolenou přijmout mé rozkazy. Vy však zneužíváte mé laskavosti, a to i poté, kdy jste jí přestal užívat; mám-li si vybrat mezi věčnou

nenávisť a přílišnou shovívavostí, Vaše štěstí si žádá, aby zvířela má dobrota. Proto Vás hodlám zasvětit do svých plánů; musíte mi však odpřisáhnout, že jako opravdový rytíř se nevrhnete do jiného dobrodružství, dokud tohle nedovedete do konce. Je důstojné opravdového hrdiny: posloužíte zároveň lásce i pomstě a do Vašich pamětí přibude další prostopášnost¹, ano, do Vašich pamětí, neboť si přeji, aby jednoho dne vyšly tiskem, a beru na sebe, že je napíši. Toho však teď nechme a vraťme se k tomu, co mne zaměstnává.

Paní de Volanges vdává dceru: je to dosud tajemství, ale mne do něho včera zasvětila. A koho pak myslíte, že si vybrala za zetě? Hraběte de Gercourt. Kdo by to byl řekl, že se jednou stanu Gercourtovou sestřenicí? Uvedlo mne to v zuřivost... Nuže, pořád ještě nechápete? Ach, jak jste nechápavý! Odpustil jste mu snad jeho dobrodružství s intendankou? A nemám snad já, Vy netvore, ještě daleko pádnější důvod, proč si na něho stěžovat?² Dovedu se však ovládnout a naděje na pomstu uklidňuje mou duši.

Stokrát nás oba znudilo, jakou důležitost přikládá Gercourt tomu, koho dostane za ženu, i jak je pošetile domýšlivý, že

¹ V originále rouerie (od rouer = mučit na kole). Slova roué (= ten, kdo je odsouzen na mučení) a rouerie byla v době, kdy byly napsány tyto dopisy, velmi běžná. V období Regentství (1715–1723), za nezletilosti Ludvíka XV., kdy po vzoru regenta Filipa Orleánského došlo především mezi šlechtou k velkému uvolnění mravů, se slovem roué označovali především jednotliví členové regentovy družiny, jeho společníci při orgiích. V 16. a 17. století bývali na mučení odsuzováni libertini – ovšem regent a jeho družina od nich převzali pouze volnost mravů, kterou dovedli až k zhyralosti. (Pozn. překl.)

² Pro srozumitelnost tohoto místa je třeba vysvětlit, že hrabě de Gercourt opustil markýzu de Merteuil pro soudní prezidentovou de ***, která se pro něho vzdala vikomta de Valmont, a že do oné doby spadá vzájemné sblížení vikomta a markýzy. Protože na tomto dobrodružství není nic zvláštního a protože se navíc odehrálo dávno před událostmi, o nichž se mluví v těchto dopisech, pokládali jsme za správné vypustit korespondenci, která se k němu vztahuje.

se mu podaří vyhnout se nevyhnutelnému osudu. Znáte jeho směšné zaujetí pro klášterní výchovu a jeho ještě směšnější předsudek, že jsou blondýny zdrženlivé. Přesto, že má malá Volangesová šedesát tisíc liber renty, vsadila bych se, že by k tomu sňatku nikdy nedošlo, kdyby byla bruneta nebo kdyby nebyla bývala v klášteře. Dobrá, dokažme mu tedy, že je hlupák; jednoho dne by se jím stejně bezpochyby stal, o tom nepochybují; bylo by však zábavné, kdyby už jako hlupák začal své manželství. Jak bychom se nazítří po svatbě bavili, až bychom slyšeli, jak se chvástá! Neboť on se bude chvástat! A když ta holčička už jednou dostane Vaši školu, museli bychom mít nevídanou smůlu, aby si o Gercourtovi, jako o tolika jiných, nezačala povídat celá Paříž.

Hrdinka tohoto nového románu si ostatně zaslouží veškerou Vaši péči: je vskutku hezká. Je jí teprve patnáct, zkrátka opravdové růžové poupátko. Po pravdě řečeno je tak nezkušená, že se to hned tak nevidí, a není v ní pranic strojeného; to vám mužům ostatně nevádí. Co víc, má v očích jistou mnohoslibnou unylost; připočtete, že jsem to já, kdo Vám ji doporučuje. Teď už Vám zbývá jen mi poděkovat a uposlechnout.

Tento dopis dostanete zítra dopoledne. Žádám Vás, abyste byl zítra v sedm večer u mne. Nepřijmu nikoho před osmou, dokonce ani svého současného rytíře: na takovou velikou záležitost nemá hlavu. Jak vidíte, láska mne nedokázala zaslepit. V osm hodin Vás propustím na svobodu, v deset se vrátíte a povečeříme s naší krasavicí: pozvala jsem totiž matku s dcerou na večeři. Sbohem, je dvanáct pryč: za chvíli už to nebudete Vy, kým se budu zabývat.

DOPIS III

CECILIE VOLANGESOVÁ SOFII CARNAYOVÉ

(t. č. v klášteře Voršilek)

V Paříži dne 4. srpna 17 . .

Moje nejmilejší přítelkyně, pořád ještě nic nevím. Včera večerěla u mamičky spousta lidí. Přestože bylo v mém zájmu, abych si je pořádně prohlédla, především muže, dost jsem se nudila. Všichni, muži i ženy, se na mne často dívali a potom si něco šeptali. Věděla jsem dobře, že mluví o mně: červenala jsem se a nedovedla jsem tomu zabránit. Moc bych to chtěla umět, neboť jsem si všimla, že ostatní ženy se nečervenají, když se na ně někdo dívá. Snad je to tím, že se malují, a že pod líčidlem není vidět ruměnc z rozpaků; nečervenat se, když se na tebe upřeně dívá muž, musí být jistě hrozně těžké.

Nejvíc mě zneklidňovalo, že jsem nevěděla, co asi o mně soudí. Myslím, že jsem přesto dvakrát třikrát zaslechla slůvko *bezká*. Velmi zřetelně jsem však zaslechla také *nemotora* a musí to být asi pravda, protože je pronesla jedna naše příbuzná a mamiččina přítelkyně; zdálo se mi dokonce, že ke mně na první pohled pojala přátelství. Byl to jediný člověk, který se mnou za celý večer ztratil pár slov. Zítřka u ní budeme večerět.

Také jsem po večeři zaslechla, jak jeden muž, který určitě mluvil o mně, povídá druhému: „To chce ještě uzrát, v zimě uvidíme.“ Možná že to byl právě ten, který si mě má vzít: ale vždyť by to pak bylo až za čtyři měsíce! Ráda bych věděla, jak to vlastně je.

Zrovna přišla Josefina a říká, že pospíchá. Chtěla bych Ti však ještě povědět o jedné své *neohrabanosti*. Ach, bojím se, že má ta dáma pravdu!

Po večeri se hrály karty. Posadila jsem se k mamičce. Nevím, jak se to mohlo stát, ale já Ti skoro okamžitě usnula. Probudil mě hlasitý smích. Nevím, jestli se smáli mně, ale myslím, že ano. Mamička mi dovolila odejít a udělala mi tím velikou radost. Představ si, bylo už po jedenácté. Sbohem, drahá Sofie; měj stále ráda svou Cecilii. Ujišťuji Tě, že společenský život není tak zábavný, jak jsme si představovaly.

DOPIS IV

VIKONT DE VALMONT MARKÝZE DE MERTEUIL

(t. č. v Paříži)

Na zámku ... 5. srpna 17 . .

Vaše rozkazy jsou okouzlující. Ještě dokonalejší je způsob, jakým je udělujete; člověk by si pro Vás dokázal zamilovat despotismus. Jak dobře víte, není to poprvé, co lituji, že již nejsem Vaším otrokem. A i když mě nazýváte *netvorem*, nikdy nevzpomínám bez potěšení na dobu, kdy jste mě vyznamenávala jmény daleko něžnějšími. Často dokonce toužím, abych si je znovu zasloužil a abych nakonec společně s Vámi poskytl světu příklad stálosti. Nás dva však volají vyšší pohnutky. Naším osudem je dobývat: musíme být poslušní tohoto hlasu. Snad se ještě sejdeme na konci kariéry; neboť – a nic ve zlém, krásná markýzo, – Vy se mnou přinejmenším držíte krok. Od chvíle, kdy jsme se pro blaho světa rozdělili, abychom každý na svou pěst hlásali naši víru, řekl bych, že jste v této misii lásky získala daleko víc duší než já. Známe Vaši horlivost, znám Váš neutuchající zápal; bude-li nás náš bůh soudit podle skutků, tak jako ten jejich, stanete se Vy

jednoho dne patronkou nějakého velikého města, zatímco z Vašeho přítele bude nanejvýš vesnický svatý. Copak, copak, tato mystická řeč Vás udivuje? Já jsem se totiž již před týdnem vydal na novou misi. Protože v ní chci být úspěšný, jsem nucen odepřít Vám poslušnost.

Nezlobte se a vyslechněte mě. Vám, které svěřuji všechna tajemství svého srdce, jsem ochoten prozradit i nejvelkolepější plán, jaký kdy zosnoval dobyvatel. Co mi navrhuje Vy? Abych svedl dívenku, která nic neviděla a nic nezná, která mi takříkajíc bude vydána na milost a nemilost, kterou bezpochyby opojí hned první lichotka a kterou pravděpodobně bude popohánět spíš zvědavost než láska. Dvacet jiných zde může uspět tak jako já. Tak tomu však není při podniku, kterým se teď zabývám já: zde mi úspěch zaručuje stejnou měrou i rozkoš, i slávu. Láska, jež mi chystá věnec, váhá mezi myrrou a vavřínem a k oslavě mého triumfu užije patrně obou.

I Vás, má drahá přítelkyně, se zmocní posvátná úcta a řeknete s nadšením: Hle, toť muž hodný lásky.

Vy znáte prezidentovou Tourvelovou, její zbožnost, její manželskou věrnost, její přísné zásady. Na to vše hodlám zaútočit; zde máte nepřítele, který je mne hoden, toť cíl, který jsem si vytyčil.

*Byť nezískal bych to tím, co jsem učinil,
zůstane pro mne ctí, že jsem se pokusil.*

Špatné verše můžeme citovat jen tehdy, jsou-li od velkého básníka.¹

¹ Rousseau

Laclos se v této své poznámce mylí. Většina vydání tuto poznámku opravuje. Těmito dvěma verši končí Dedikace dauphinovi v La Fontainových Bajkách. Správné znění je: Byť nezalíbil jsem se tím, co jsem učinil, zůstane pro mne ctí, že jsem se pokusil. (Pozn. překl.)

Vězte tedy, že prezident soudu pobývá kvůli jakémusi velkému procesu v Burgundsku (doufám, že kvůli mně prohraje kauzu daleko důležitější). Jeho vzácná polovička zde má strávit celou dobu tohoto skličujícího slaměného vdovství. Každodenní mše, několik návštěv u chudých našeho obvodu, modlitby ráno i večer, osamělé procházky, zbožné rozhovory s mou starou tetou a občas partička whistů mají být pro ni jediným rozptýlením. Připravím jí jiné a zábavnější. Sám dobrý anděl mě sem zavedl, naštěstí pro ni i pro mne. Já blázen! Litoval jsem čtyřiařicet hodin, které jsem obětoval zdvořilostním povinností. Jaký by to byl trest, kdyby mě teď někdo přinutil vrátit se do Paříže! Whist se dá hrát naštěstí jen ve čtyřech; a protože tu je pouze zdejší farář, má věčná teta velmi naléhala, abych jí věnoval několik dní navíc. Snadno uhradíte, že jsem přivolil. Nedovedete si představit, jak mě od toho okamžiku hýčká a především jak si zakládá na tom, že mě pravidelně vídá u modliteb a na mši. Nemá ponětí, jaké božstvo zde vzývám.

Již čtyři dny se tedy oddávám této prudké vášni. Vy víte, jak dovedu prudce zatoužit, jak dovedu smetat překážky; nevíte však, jak samota rozdmýchává naši žádost. Nemám už v hlavě jinou myšlenku: ve dne na nic jiného nemyslím, v noci o ničem jiném nesním. Musím nezbytně dostat tuto ženu, abych se zachránil před trapností, že se do ní zamiluji: neboť kam až nás vede žádost, které je odpíráno? Ó, rozkoši požitku! Vzývám Tě pro své štěstí a především pro svůj klid. Jaké štěstí, že ženy se tak slabě brání! Jinak by z nás byli vedle nich jen bázliví otroci. Pociťuji v této chvíli vděčnost k přístupným ženám, což mě přirozeně vrhá k Vaším nohám. Ležím před Vámi, abych si vyprosil odpuštění, a tak končím tento příliš dlouhý dopis. Sbohem, má překrásná přítelkyně, a nic ve zlém.

DOPIS V

MARKÝZA DE MERTEUIL VIKOMTOVI DE VALMONT

(t. č. na zámku ...)

V Paříži dne 7. srpna 17 . .

Víte, vikomte, že je Váš dopis vzácně drzý a že záleželo jen na mně, jestli se rozhněvám? Dokázal mi však zcela jasně, že jste ztratil hlavu, a jedině to Vás zachránilo před mým hněvem. Zůstávajíc Vaší velkomyslnou a soucitnou přítelkyní pomíjím urážku, abych se zabývala pouze nebezpečím, které Vám hrozí; i když mne velice nudí přivádět někoho k rozumu, ujímám se tohoto úkolu, protože v této chvíli nepotřebujete nic tolik jako rozum.

Vy chcete dostat prezidentovou Tourvelovou! Ale co je to za směšný rozmar! Poznávám v něm Vaši umíněnou hlavu, která dovede toužit jen po tom, co jí připadá nedosažitelné. Co na té ženě vidíte? Má pravidelné rysy, připouštím, ale zcela bezvýrazné; její postava celkem ujde, ale postrádá jakéhokoli půvabu; a jak směšně se vždycky dokáže nastrojít! Ty její šátečky, kterých má vždycky na krku celý balík, ty její živůtky, sahající až k bradě! Jako přítelkyně Vám říkám, že by stačily nanejvýš dvě takové a nikdo by Vás už nebral vážně. Jen si vzpomeňte na den, kdy vybírala příspěvky u sv. Rocha, a jak jste mi tenkrát děkoval, že jsem se Vám postarala o takovou podívanou. Pořád ji ještě vidím před sebou, jak se drží toho dlouhovlasého čahouna, jak při každém kroku div neupadne, jak neustále kolem sebe šermuje svým košíkem, jak se červená při každé úkloně. Kdo by byl tenkrát řekl, že po této ženě jednou zatoužíte...? Nuže, vikomte, teď se začervenejte Vy a hleďte se vzpamatovat. Slibuji Vám, že budu mlčet.

Jen uvažte, co Vás ostatně čeká za mrzutosti! S jakým sokem se hodláte utkat? S manželem! Nestačí už to slovo samotné, abyste se cítil pokořen? Jaká hanba, jestli ztroskotáte, zvláště když Vám případný úspěch ani dost málo nemůže sloužit ke cti! A co víc: neočekávejte žádnou rozkoš. Což je s cudnými ženami vůbec možná? Myslím s opravdu cudnými. Protože ty zůstávají zdrženlivé i v okamžiku nejvyšší rozkoše a poskytují pouze polovičatý požitek. Naprosté sebezapomnění, šílenství vášně, v němž překypující rozkoš očišťuje sebe samu, všechny tyto poklady lásky jsou jim neznámé. Říkám Vám předem: i když uspějete, Vaše paní soudní prezidentová bude přesvědčena, že Vám dává vše, chová-li se k Vám jako k manželovi. Ale v manželském soužití, ať je již jakkoli něžné, dva zůstanou vždy dva. A zde je vše daleko horší; Vaše cudná dáma je pobožná a její prostomyslná zbožnost ji odsuzuje k věčné naivnosti. Možná že tuto překážku překonáte, ale nenamlouvejte si, že se Vám podaří ji odstranit: můžete zvítězit nad láskou k Bohu, nikoli však nad strachem z ďábla; až budete svírat svou milenku v náručí a ucítíte, jak jí tluče srdce, bude jí bušit strachy, ne láskou. Kdybyste byl tuto ženu poznal dříve, mohl jste z ní možná něco udělat; dnes je jí však dvaadvacet let a téměř dva roky už je vdaná. Věřte mi, vikomte, když žena takhle *ustrne*, je třeba ji ponechat jejímu osudu; zůstane už navždy jen a jen obyčejnou ženuškou.

A přesto mi pro tento předmět svého obdivu odpíráte poslušnost, žijete zaživa pohřben u své tety a vzdáváte se velice rozkošného dobrodružství, nad jiné vhodné, aby Vám dělalo čest. Jakým řízením osudu zůstává Gercourt proti Vám neustále ve výhodě? V těchto mých slovech není stopy rozmrzelosti: jsem však nyní na vahách, nemám-li uvěřit, že si nezasloužíte svou pověst; především jsem v pokušení zbavit Vás své důvěry. Nikdy si nezvyknu sdělovat svá tajemství milenci paní de Tourvel.

Nicméně vězte, že malá Volangesová už někomu dokázala zamotat hlavu. Mladý Danceny v tom vězí až po uši. Zazpívali si spolu; ona na chovanku kláštera zpívá popravdě řečeno lépe, než by se čekalo. Ještě si spolu několikrát zkusí duo a ona pak, jak se zdá, ochotně přistoupí na unisono. Ten Danceny je však takové dítě, že tráví všechny čas zamilovaným vrkáním a k ničemu se zatím nedostal. Pokud jde o naši osůbku, je velice zbrklá; ať se již stane cokoli, bude to daleko méně potěšitelné, než kdybyste byl strůjcem Vy. Jsem z toho rozladěná, a až přijde můj rytíř, docela určitě se s ním pohádám. Radila bych mu, aby byl hodný, neboť teď právě bych s ním dovedla skoncovat bez mrknutí oka. Kdybych byla dost chytrá a opustila jej nyní, jistojistě by si zoufal; a mne přece nic tak nebaví jako milostné zoufalství. Nazval by mne nevěrníci a slovo nevěrná mne vždycky dokáže potěšit. Vedle slůvka krutá zní ženským uším nejslastněji a není tak těžké si je zasloužit. Budu se tím vážně zabývat. Vidíte, co všechno jste způsobil! I to Vám připíšu na svědomí. Sbohem. A doporučte své prezidentové, aby mne vzpomněla ve svých modlitbách.

DOPIS VI

VIKOMT DE VALMONT MARKÝZE DE MERTEUIL

(t. č. v Paříži)

Na zámku ... dne 9. srpna 17 . .

Není tedy na světě žena, která by nezneužívala své moci! Dokonce i Vy, kterou jsem tak často nazýval svou shovívavou přítelkyní, přestáváte nakonec být shovívavou a neostýcháte se mne napadnout pro předmět mého obdivu! Jakými

tahy jste se odvážila vykreslit paní de Tourvel! Který muž by mi takovou zpupnou odvalu nezaplátil životem? Kterou jinou ženu by to v mých očích přinejmenším nepošpini-
lo? Prosím Vás, nevystavujte mě napříště takovým těžkým zkouškám; nemohu zaručit, zda bych vydržel. Když už tu ženu chcete pomlouvat, vyčkejte, ve jménu našeho přátelství, dokud ji nedostanu. Což nevíte, že jedině vašeň má právo strhnout lásce pásku?

Ale co to mluvím? Má snad paní de Tourvel zapotřebí, abych si ji idealizoval? Nikoli, aby byla hodna zbožňování, stačí, zůstane-li sama sebou. Vyčítáte jí, že se špatně obléká. Rád s Vámi souhlasím: cokoli si obleče, jí škodí, vše, co jí zahaluje, ji hyzdí. Jedině v nestrojených nedbalkách je vskutku úchvatná. Díky dusnému vedru, kterým zde trpíme, dovolují mi její prosté plátěné šaty spatřit, jak je pružná a oblá. Na hrudi jí splývá mušelin; mé kradmé, leč pronikavé pohledy již pod ním rozpoznaly okouzlující tvary. Říkáte, že její tvář postrádá výrazu. Co však má vyjadřovat, když nic nepromlouvá k jejímu srdci? Ovšem, vůbec nezná ten lživý pohled našich koketních žen, který nás někdy svádí a vždycky klame. Nedovede zakrýt prázdnou větu naučeným úsměvem; ačkoliv má nejkrásnější zuby na světě, směje se, jen když ji něco pobaví. Měla byste ji však vidět, jaký obraz naivního a nenuceného veselí skýtá při skotačivých hrách! Jakou čistou radost a soucitnou dobrotu vyjadřuje její pohled, spěchá-li pomoci nebožákům! Musela byste především vidět, jakým dojemným ruměncem zcela nepředstírané skromnosti se zbarví její božská tvář při sebemenší pochvaly či lichotce! Je přehnaně cudná a pobožná a Vy z toho usuzujete, že je chladná a bez života. Já smýšlím docela jinak. Jaké to musí být bohatství citu, dává-li z něho dokonce svému manželovi a miluje-li bytost, která je stále pryč? Můžete si vůbec přát ještě pádnější důkaz? Já si však obstaral další.

Byli jsme na procházce a zařídil jsem to tak, že jsme najednou museli přes příkop; ačkoli je velice mrštná, je také velice bojácná (jistě si dovedete představit, jaký strach má netýkavka, když má překročit Rubikon¹). Ale nezbylo jí, než se svěřit do mých rukou. Držel jsem tu cudnou ženu v náručí. Všechny naše přípravy a přeprava mé staré tety ji rozesmály; když jsem se však s obratnou neobratností zmocnil jí, naše paže se velmi přirozeně propletly. Přitiskl jsem ji k sobě na hrud'; ten kratičký okamžik postačil, abych ucítil, že jí srdce bije rychleji. Obličej se jí zalil rozkošným ruměncem a její skromné rozpaky mě dostatečně poučily, že se jí *srdce rozbušilo láskou, nikoli strachem*. Má teta ostatně podlehla témuž omylu jako Vy a řekla: „*Podívejme se, děťátko se bálo*“. Okouzující nevinost však *děťátku* nedovolila, aby připustilo lež, a proto odpovědělo naivně: „Ach ne, to jenom...!“ Ta slova mě osvítila. Od té chvíle vystřídala můj krutý neklid sladká naděje. Dostanu tu ženu; vezmu ji muži, který si jí neváží; odvážím se dokonce uloupit ji třeba i Bohu, k němuž se modlí. Jaká slast být zároveň příčinou jejích výčitek svědomí i vítězem nad nimi! Každá myšlenka, že bych ji měl vysvobodit ze zajetí předsudků, je mi vzdálena! Naopak, tyto předsudky ještě více přispějí k mému štěstí a slávě. Necht' si věří ve ctnost, necht' mi ji však obětuje. Necht' ji děsí všechno, co se děje, aniž v tom dokáže ustát, necht' zmítána tisícero hrůzou na ni dokáže zapomenout a přemoci ji pouze v mém náručí! Teprve potom přivolím, aby řekla: *Zbožňuji tě!* Jediná mezi ženami bude hodna vyslovit tato slova. Pak budu vskutku bohem, kterému dala přednost.

Řekněme si to otevřeně: to, čemu my dva v našem právě tak chladném jako vřelém podnikání říkáme štěstí, je nanejvýš

¹ Setkáváme se zde s nevkusem dvojsmyslů, který se v té době začal rozmáhat a od té doby tolik pokročil.

pouhou rozkoší. Mám se přiznat? Domníval jsem se, že je mé srdce již mrtvé, že zbyla jen smyslnost, a naříkal jsem si na předčasnou stáří. Paní de Tourvel mi vrátila kouzelné přeludy mládí. Když jsem s ní, nepotřebuji ani požitky, abych byl šťasten. Jediné, co mne děsí, je čas, který mi toto dobrodružství zabere; netroufám si totiž ponechat nic náhodě. I když si nakrásně připomínám všechny své vyzkoušené opovážlivé finty, nemohu se odhodlat a zkusit to s nimi. Abych byl skutku šťasten, musí se mi vzdát sama; a to není lehká věc.

Jsem si jist, že budete obdivovat mou rozvážnost. Dosud jsem nevyslovil slůvko láska, jsme však již u slov důvěra a účast. Abych ji klamal co možná nejméně a hlavně abych již předem oslabil účinek klevet, které by se k ní případně donesly, vyprávěl jsem jí sám o některých svých nejznámějších avantýrách, a sice tak, jako bych se obžalovával. Moc byste se nasmála, kdybyste viděla, jak mi v celé své nevinnosti drží kázání. Chce mne, jak říká, obrátit. Nemá dosud tušení, jak draze ten pokus zaplatí. Vůbec jí nepřijde na mysl, že když *hájí věc těch nešťastnic* (abych užil jejích vlastních slov), *kte-rým jsem zničil život*, mluví již předem i o svém případě. Takle myšlenka mě napadla včera uprostřed jednoho jejího kázání a nedokázal jsem si odepřít potěšení, abych ji nepřerušil a ujistil ji, že mluví jako prorok. Sbohem, překrásná přítelkyně. Jak vidíte, nejsem beznadějně ztracen.

P. S. Právě mi napadá: co Váš nebohý rytíř, sáhl si ze zoufalství na život? Ve skutečnosti jste stokrát horší než já, a kdybych byl ješitný, cítil bych se vedle Vás zahanben.

DOPIS VII

CECILIE VOLANGESOVÁ SOFII CARNAYOVÉ¹

(t. č. v klášteře Voršilek)

Dne 7. srpna 17 . .

Jestli jsem Ti neřekla nic nového o svých vdavkách, je to jen proto, že jsem se nic nového nedozvěděla. Pomalu si zvykám nemyslet na to a život, jaký vedu, se mi celkem zamlouvá. Cvičím se hodně ve zpěvu a na harfu. Teď, když už nemám učitele, obojí se mi nějak víc líbí; vlastně spíš to bude tím, že mám někoho lepšího. Rytíř Danceny, ten pán, co jsem Ti o něm vyprávěla a s kterým jsem zpívala u paní de Merteuil, je velice laskavý a chodí k nám každý den a celé hodiny spolu zpíváme. Je úžasně milý. Zpívá jako anděl, skládá moc hezké písně a také k nim sám píše slova. Jaká škoda, že je maltézským rytířem! Ten kdyby se oženil, s tím by byla žena šťastná... Je úžasně milý. Nikdy to nevypadá, jako že Ti dělá poklonu, a přitom Ti zalichotí vším, co řekne. V jednom kuse mě opravuje, ať jde o hudbu, nebo o něco jiného, ale dovede do své kritiky přimíchat tolik porozumění a žertu, že mu za ni dokonce musím být vděčná. I když se na Tebe jen podívá, vypadá, jako že Ti chce říct něco příjemného. K tomu všemu je ještě neobyčejně úslužný. Tak včera ho například pozvali, aby šel na koncert, a on radši zůstal celý večer u mamičky. Měla jsem z toho ohromnou radost, protože když u nás není on, nikdo se mnou nemluví a mám dlouhou chvíli; když tu

¹ Abychom nezneužívali čtenářovy trpělivosti, vypouštíme mnoho dopisů z jejich každodenní korespondence, která by sama obsáhla několik svazků, a uvádíme jen ty, které mohou podle našeho mínění objasnit situaci a dění. Z týchž důvodů vypouštíme všechny dopisy Sofie Carnayové, stejně jako mnoho dopisů ostatních postav tohoto dobrodružství.

je, zpíváme a povídáme si. Ten mi má vždycky co povědět! On a paní de Merteuil jsou tady podle mého názoru jediná milá lidé. Teď ale sbohem, drahá přítelkyně; slíbila jsem, že se na dnešek naučím jednu harfovou ariettu, která má velice těžký doprovod, a ráda bych dodržela slovo. Dám se do toho a budu se učit, dokud nepřijde.

DOPIS VIII

PANÍ PREZIDENTOVÁ DE TOURVEL PANÍ DE VOLANGES

Na zámku ... 9. srpna 17 . .

Madam, nikdo nemůže být vnímavější než já k důvěře, kterou mi projevujete, nikdo se nemůže více zajímat o sňatek slečny de Volanges. Z celé duše jí přeji štěstí, které si nade vše pochybnost zaslouží a ve které při Vaší rozvážlivosti plně spoléhám. Neznám bohužel pana hraběte de Gercourt; byl-li však vyznamenán Vaší volbou, nemohu o něm nemít než velmi příznivé mínění. Přeji Vám, madam, aby bylo toto manželství nejméně tak úspěšné a šťastné jako mé vlastní, které je rovněž Vaším dílem a za něž jsem Vám každým dnem vděčnější. Kéž je Vám štěstí Vaší slečny dcery odměnou za vše dobré, co jste pro mne učinila; kéž se stanete vedle nejlepší přítelkyně i nejšťastnější matkou!

Je mi velice líto, že Vám nemohu tlumočit toto upřímné blahopřání osobně a že se nemohu při této příležitosti seznámit, jak bych si velice přála, se slečnou de Volanges. Dostalo-li se mi od Vás důkazů vskutku mateřské náklonnosti, věřím, že mám právo navázat s ní něžné sesterské přátelství. Prosím Vás, madam, abyste ji mým jménem o ně požádala,

dokud nebudu dosti blízko na to, abych si je mohla vysloužit sama.

Zůstanu na venkově po celou dobu nepřítomnosti pana de Tourvel. Využívám tohoto času, abych se potěšila i poučila ze společnosti ctihodné paní de Rosemonde. Je to stále ještě okouzlující žena: její vysoký věk ji o nic nepřipravil, uchovává si svěží paměť i veselou mysl. Pouze jejímu tělu je čtyřiaosmdesát let; její duch zůstává dvacetiletý.

Naše ústraní poněkud obveseluje její synovec, vikomt de Valmont, který byl tak laskav a věnoval nám několik dní. Zнала jsem ho jen z doslechu a jeho pověst ve mně nikterak nebudila touhu seznámit se s ním důvěrněji; zdá se mi však, že je lepší, než se povídá. Zde, daleko od víru života, který jej kazí, mluví s úžasnou lehkostí o docela rozumných věcech a odsuzuje se vzácnou upřímností své minulé poklesky. Má ke mně značnou důvěru a já mu velmi přísně mluvím do duše. Vy, která jej znáte, se mnou jistě budete souhlasit, že by to nebylo špatné obrátit jej na víru; nepochybuji však, že by stačil týden v Paříži a zapomněl by přes všechny své sliby na má kázání. Když už nic jiného, zdejší pobyt mu alespoň zne-možní žít, jak je zvyklý; myslím, že to nejlepší, co může při svém dosavadním způsobu života udělat, je nedělat nic. Ví, že se Vám chystám psát, a pověřil mě, abych Vám vyřídila jeho nejuctivější poručení.

Přijměte ve své známé dobrotivosti pozdrav i ode mne a nebuďte, prosím, nikdy na pochybách o mých upřímných citech, které mám tu čest atd. atd.

DOPIS IX

PANÍ DE VOLANGES PREZIDENTOVÉ DE TOURVEL

(t. č. na zámku ...)

Dne 11. srpna 17 . .

Nikdy jsem, má mladá a krásná přítelkyně, nepochybovala ani o Vašem přátelství, ani o Vašem upřímném zájmu o vše, co se mne týká. Nechci se ve své odpovědi na Vaši *odpověď* zabývat touto otázkou, v níž je mezi námi, doufám, navždy jasno. Domnívám se však, že si nesmím odpustit, abych si s Vámi nepohovořila o vikomtovi de Valmont.

Nečekala jsem, což připouštím, že se ve Vašich dopisech kdy setkám s tímto jménem. Co byste také mohli vy dva mít společného? Neznáte toho člověka! Kde byste si také Vy mohla udělat představu, co to je duše libertina? Píšete mi o jeho *vzácné upřímnosti*. Ach ano, chvíle, kdy je Valmont upřímný, musí být vskutku vzácné! Tento člověk, tím falešnější a nebezpečnější, čím milejší a svůdnější se zdá, neudělal od samého mládí jediný krok, neřekl jediné slovo, aby tím nesledoval nějaký záměr, a nikdy v životě nesledoval záměr, který by nebyl nečestný či zločinný. Milá přítelkyně, Vy mne přece znáte, Vy přece dobře víte, že ze všech ctností, které si hledím pěstovat, shovívavost je mi nejdražší. Kdyby byl Valmont unášen bouřlivou vášní, kdyby jej jako tisíce jiných přivedly na scestí omyly mládí, odsoudila bych sice takové počínání, jeho samého bych však litovala, mlčky vyčkávajíc chvíle šťastného obratu, který by mu vrátil úctu slušných lidí. Ale u Valmonta je tomu jinak. Jeho chování vyplývá z jeho zásad. Dovede si přesně vypočítat, kolik ohavností si muž může dovolit, aniž si zadá; aby mohl být krutý a zlý bez jakéhokoliv nebezpečí, vybral si za oběť ženy. Nechci se zdržovat

tím, že bych Vám vypočítávala, kolik jich svedl, kolika ženám zničil život. Vy žijete moudře v ústraní a podobné skandály k Vašemu sluchu nedolehnou. Mohla bych Vám vylíčit věci, které by Vámi otřáslly. Nechci však, abyste si takovými obrazy špinila oči, které jsou stejně čisté jako Vaše duše. Protože si můžete být jista, že Vám Valmont nikdy nebude nebezpečný, nepotřebujete pro svou obranu podobné zbraně. Chtěla bych Vám pouze říci, že mezi ženami, jimž s větším či menším úspěchem věnoval svou pozornost, nenajdete jedinou, která by toho zpětně nelitovala. Výjimkou z pravidla je pouze markýza de Merteuil; ona jediná mu dokázala odolat a udržet na řetězu jeho zhýralost. Přiznám se Vám, že právě tato skutečnost jí v mých očích nejvíc slouží ke cti: stačila ji rovněž plně ospravedlnit v očích všech, kteří jí vyčítali jistou lehkomyšlnost z počátku jejího vdovství.¹

Věk, zkušenost a především přátelství k Vám mne v každém případě opravňují, abych Vás, má krásná přítelkyně, upozornila, že ve společnosti si již povšimli Valmontovy nepřítomnosti; dozvěděl-li se, že Vám na čas dělal u své tety společnost, bude Vaše pověst v jeho rukou. A to je největší neštěstí, jaké může ženu potkat. Mohu-li Vám poradit, požádejte jeho tetu, aby ho už déle nezdržovala; bude-li zarputile chtít zůstat, myslím, že byste měla bez váhání vyklidit pole Vy. Proč by však zůstával? Co vlastně na venkově dělá? Kdybyste ho dala sledovat na každém kroku, jistě byste vypátrala, že si tam u Vás našel jen pohodlné útočiště a že jistě zamýšlí provést v okolí nějakou hanebnost. Protože však nemůžeme zlo napravit, spokojme se tím, že se před ním chráníme.

Sbohem, má krásná přítelkyně. Sňatek mé dcery se maličko pozdrží. Hrabě de Gercourt, kterého jsme již čekali každým

¹ Omyl, v němž vězí paní de Volanges, nám ukazuje, že Valmont jako každý jiný zločinec neprozrazoval své spolupachatele.

dnem, mi oznámil, že jeho pluk odjíždí na Korsiku. Protože tam dosud trvají válečné nepokoje, je nemožné, aby se uvolnil dříve než v zimě. Jsem tím rozmrzena, současně mi to však dává naději, že budeme mít čest uvítat Vás na svatbě. Stejně jsem se zlobila, že by se měla odbýt bez Vás. Sbohem; zůstávám právě tak bez poklon jako bez výhrad zcela Vaše.

Připomeňte mne laskavé vzpomínce paní de Rosemonde, kterou mám tak ráda, jak si zaslouží.

DOPIS X

MARKÝZA DE MERTEUIL VIKOMTOVI DE VALMONT

12. srpna 17 . .

Vy se na mne mračíte, vikomte? Anebo jste snad zemřel? Anebo, což se velice podobá smrti, žijete už jen pro svou prezidentovou? Tato žena Vám sice vrátila kouzelné přeludy mládků, co nevidět Vám však také vnutí jeho směšné předsudky. Již teď jste plachý a zotročený; to už byste mohl právě tak dobře být i zamilovaný. Vzdáváte se své *šťastné opovázlivosti*. To tedy znamená, že odhazujete své zásady, že svěřujete vše náhodě, či spíše vrtochu. Už jste zapomněl, že láska je podobně jako medicína *pouze uměním, jak pomáhati přírodě*? Jak vidíte, útočím na Vás Vašimi vlastními zbraněmi: nejsem však na to pranic pyšná, biji totiž člověka, který již leží na zemi. *Musí se mi vzdát sama*, píšete; ale to se ví, že musí. A také se vzdá (jako každá jiná), jenže s tím rozdílem, že to udělá nerada. Jediný prostředek, jak dosáhnout toho, aby se Vám nakonec vzdala, však spočívá v tom, že si ji začnete brát. Rozlišovat tyto dvě věci je směšné a patří to skutečně k pošetilostem lásky! Říkám lásky,

neboť Vy jste zamilován. Neříct Vám to by znamenalo zradit Vás, znamenalo by to zatajit Vám Vaši chorobu. Řekněte mi přece, Vy, unylý milence, se domníváte, že jste znásilnil ženy, které jste měl? Ať žena sebevíc touží, ať se sebevíc touží vzdát, vždycky k tomu ještě potřebuje nějakou záminku; která už pro nás může být pohodlnější než ta, která nám dovoluje předstírat, že ustupujeme násilí? Já sama musím přiznat, že mi máloco tak lichotí jako tvrdý a dobře vedený útok, v němž má vše při veškeré rychlosti svůj přesný řád; útok, který nás nikdy nepřivede do pokořujících rozpaků, že musíme samy napravovat situaci, z níž jsme naopak měly těžit; útok, který dovede obratně zachovat zdání násilnosti i tam, kde souhlasíme, a dovede obratně zalichotit dvěma našim nejmilejším vášním, slávě z obrany a rozkoši z porážky. Přiznám se Vám, že mi muži s tímto nadáním, kteří jsou vzácnější, než se předpokládá, vždycky působili potěšením, a to i tehdy, kdy mne nedokázali svést; kolikrát jsem se vzdala jediné proto, abych je odměnila. Tak jako v dávných turnajích udílela cenu za chrabrost a obratnost krásná žena.

Ale Vy (a Vy už nejste Vy), Vy se chováte, jako byste se bál úspěchu. Odkdypak to cestujete pěkně pomaloučku a po vedlejších cestičkách? Příteli, když chcete někam dojet, pak jediné poštovní spřežení a královská silnice! Nechme však této věci, která mne rozlaďuje tím víc, že mi bere potěšení uvidět Vás zde. Když už nic jiného, alespoň mi častěji pište, ať neztrácím přehled, jak pokračujete. Uvědomujete si, že Vás to směšné dobrodružství zaměstnává už týden a že pro ně zanedbáváte své přátele?

To mi ostatně připomíná, že se podobáte lidem, kteří pravidelně někoho posílají, aby se poptal po zdraví svých nemocných přátel, ale nikdy si nedají doručit odpovědi. Svůj poslední dopis končíte otázkou, je-li můj rytíř mrtev. No a já na to neodpovím, a Vy to klidně přejdete. Už jste zapomněl, že můj mileneček je už

z principu Vaším přítelem? Ale uklidněte se, není mrtev; kdyby zemřel, tedy nejvýš z přemíry slasti. Chudák rytíř, je tak něžný, je stvořen pro lásku, jeho city jsou tak vroucí! Až se mi z toho točí hlava. Mluvím naprosto vážně, svrchované štěstí, které našel v tom, že ho miluji, mne k němu vskutku připoutává.

Jak šťastným jsem ho učinila onoho dne, kdy jsem Vám napsala, že začnu pracovat na rozchodu! Přemýšlela jsem právě o nejlepších prostředcích, jak jej uvrhnout v zoufalství, když tu mi ho ohlásili. Ať už za to mohla má nálada nebo to bylo prostě tak, ještě nikdy mu to tak neslušelo. Přesto jsem ho přijala rozmrzele. Doufal, že se mnou stráví dvě hodiny, které zbývaly do chvíle, kdy se mé dveře otevřou celé společnosti. Řekla jsem mu, že odcházím. Zeptal se mne, kam jdu, odmítla jsem mu odpovědět. Naléhal. „Tam, kde nejste vy,“ odvětila jsem stroze. Měl štěstí, že po této mé odpovědi doslova zkameněl; kdyby totiž řekl jediné slovo, následovala by nezbytně scéna, která by musela vést k chystanému rozchodu. Užaslá, že mlčí, šlehla jsem po něm pohledem nesledujíc, přísahám, jiný záměr než zjistit, jak se tváří. A znovu jsem na jeho půvabné tváři našla onen současně hluboký i něžný smutek, o němž Vy sám připouštíte, že je těžké mu odolat. Táž příčina měla týž následek: byla jsem podruhé poražena. Od té chvíle už jsem myslela jen na to, aby na mně nenašel chybičku. „Jdu si něco zařídit,“ řekla jsem mu s poněkud přívětivější tváří, „dokonce něco, co se vás týká. Na nic se mne však nevyptávejte, na večeri budu doma, vraťte se a všechno se dozvíte.“ Tu se mu vrátila řeč; nedovolila jsem mu však, aby začal mluvit. „Pospíchám,“ pokračovala jsem. „Teď mne opusťte a na shledanou večer.“ Políbil mi ruku a odešel.

Abych ho odškodnila a možná také abych odškodnila sebe, rozhodla jsem se, že ho uvedu do svého domečku¹, o kte-

¹ *V orig. petite maison, termín, který se často vyskytuje u všech libertinských autorů XVIII. století, označující diskrétní místo na předměstí Paříže pro schůzky milenců.* (Pozn. překl.)

rém zatím neměl tušení. Zavolala jsem svou věrnou Viktorii. Oznámila jsem, že mám migrénu; pro služebnictvo jsem šla do postele. Konečně jsem byla sama se svou *pravou rukou*. Zatímco se ona převlékala za lokaje, strojila jsem se do šatů komorné. Viktorie pak přivolala k zahradním vrátkům drožku a už jsem byla pryč. Když jsem přijela do toho chrámu lásky, vybrala jsem si ten nejpůsobnější domácí úbor. Je rozkošný, podle mého vlastního návrhu: nedovoluje nic zahlédnout a tušit dává všechno. Slibuji Vám tento model pro Vaši prezidentovou, až ji učiníte hodnou jej nosit.

Po těchto přípravách, zatímco se Viktorie zabývala ostatními maličkostmi, přečetla jsem si kapitolu z *Pohovky*¹, jeden dopis z Héloisy a dvě La Fontainovy povídky, abych si zopakovala rozmanité tóny, kterých jsem hodlala použít. Tou dobou přišel rytíř ke dveřím mého domu a jako vždycky se hrnul dovnitř. Můj vrátný ho odmítl vpustit a oznámil mu, že jsem nemocná: toť první dějství. Současně mu předal ode mne lístek, který však v souladu s mým obezřetným pravidlem nebyl napsán mou rukou. Otevřel jej a přečetl si, co v něm stálo napsáno rukou Viktoriinou: „Čekejte přesně v devět hodin na bulváru před kavárnami.“ Jel tam a maličký lokaj, kterého neznal, o kterém se tedy domníval, že ani on ho nezná, neboť to byla stále Viktorie, mu oznámil, aby propustil svůj kočár a sledoval ho. Celá ta romantická cesta mu povážlivě rozpálila hlavu a rozpálená hlava nemůže nikdy škodit. Konečně dorazil a překvapení spolu s láskou způsobily, že byl opravdu okouzlen. Chtěla jsem mu dopřát čas, aby se zotavil, a tak jsme se tedy procházeli chvíli v zahradě mezi keři; potom jsem ho odvedla do domu. Nejdříve spatřil, že je prostřeno pro dva; potom zaregistroval rozestlanou postel. Došli jsme až do

¹ *Le Sopha: mravoučná pohádka od Clauda Prospera Jolyota de Crébillon (1707–1777), významného představitele galantní literatury XVIII. stol. (Pozn. překl.)*

budoáru, který byl v plném lesku. Zde jsem ho napůl s chladnou rozvahou, napůl stržena citem objala a svezla se mu ke kolenům. „Ach, miláčku,“ řekla jsem, „protože jsem ti chtěla připravit toto překvapení, nezbylo mi než tě zarmoutit zdánlivou rozmrzelostí, a teď si vyčítám, že jsem musela na chvíli zahalit před tvým zrakem, co se děje v mém srdci. Odpusť mi mé chyby, odčiním je láskou.“ Dovedete si jistě představit, jak taková cituplná slova účinkovala. Zvedl mne a odpuštění bylo stvrzeno na témže otomanu, na kterém jsme my dva kdysi vesele a týmž způsobem zpečetili náš věčný rozchod.

Protože jsme spolu měli strávit šest hodin a já se rozhodla, že pro něho budou jedna jako druhá stejně rozkošné, mírnila jsem jeho vášeň, střídajíc něžnost s milou koketérií. Myslím, že jsem si ještě nikdy nedala tolik záležet, abych se líbila, a že jsem ještě nikdy nebyla se sebou tak spokojená. Po večeři jsem byla střídavě dětinská i rozumná, rozpustilá i plná citu, chvílemi dokonce nevázaná; zlíbilo se mi pokládat ho za sultána, v jehož serailu jsem postupně představovala všechny favoritky. Tak se skutku stalo, že holdoval stále téže ženě a pokaždé jiné milence.

Za rozbřesku jsme se konečně museli rozloučit; ať už říkal cokoli, ať činil vše, aby mne přesvědčil o opaku, potřeboval to stejnou měrou, jako po tom netoužil. Když jsme vycházeli a dávali si poslední sbohem, vzala jsem klíč od toho šťastného obydlí a vložila mu jej do ruky. „Bylo zařízeno pouze pro vás,“ řekla jsem. „Bude správné, stanete-li se zde pánem, neboť chrámu vždy vládne obětující kněz.“ Touto obratností jsem předešla myšlenkám, které by v něm mohla vyvolat vždycky podezřelá skutečnost, že mám *hmízdečko lásky*. Znímám ho dost dobře, abych si mohla být jistá, že jej bude používat jen pro mne; kdybych dostala chuť jít tam bez něho, mám vždycky ještě druhý klíč. Chtěl se mermomocí dozvědět, kdy se tam zase sejdem, mám ho však zatím příliš ráda, abych si ho

chtěla tak rychle opotřebovat. Nějaké ty výstřelky si můžeme dovolit jen s člověkem, kterého chceme brzy opustit. Tohle on neví, já se v tom však naštěstí vyznám za dva.

Vidím, že jsou tři hodiny ráno a že jsem napsala celou knihu, ačkoliv jsem měla v úmyslu napsat jen pár slov. Takové je kouzlo důvěrného přátelství; to také způsobuje, že Vás mám stále ze všech nejradši; po pravdě řečeno, rytíř se mi ale líbí víc.

DOPIS XI

PANÍ PREZIDENTOVÁ DE TOURVEL PANÍ DE VOLANGES

Na zámku ... 13. srpna 17 ..

Váš přísný dopis, madam, by mě byl dozajista vyděsil, kdyby Vašich důvodů k obavám nebylo naštěstí méně než těch, které mě přesvědčují, že mi zde nehrozí žádné nebezpečí. Ten hrozný pan de Valmont, tento obávaný postrach všech žen, odložil, jak se zdá, všechny smrtící zbraně před svým vstupem do zámku. Je dalek toho, aby zde spřádal jakékoli plány, určitě sem nepřišel s podobnými úmysly; i jeho nepřátelé přiznávají, že je to roztomilý muž, ale i tato jeho vlastnost zde téměř zmizela a zůstal pouze dobrý člověk. Tento zázrak zřejmě způsobil náš zdravý venkovský vzduch. O jednom Vás mohu ujistit: i když je ustavičně se mnou, i když v tom zřejmě nalézá potěšení, neuniklo mu dosud z úst jediné slůvko, které by připomínalo lásku, jediný z oněch obrátů, které si dovoluje každý muž, aniž k tomu má, podobně jako on, sebemenší oprávnění. Nemusím kvůli němu zaujímat onen zdrženlivý postoj, k němuž je dnes nucena každá dobré pověsti dbalá žena, chce-li udržet na uzdě muže, kteří

ji obklopují. Dovede vzbudit veselou náladu a ani dost málo toho nezneužívá. Je to možná tak trochu pochlebník; vede si však při tom tak vybraně, že by byl s to naučit i skromnost, aby si přivykla na chválu. Kdybych zkrátka měla bratra, přála bych si, aby byl takový, jakým se mi zde jeví pan de Valmont. Možná by si mnohá žena na mém místě přála, aby byl dvornější; musím se přiznat, že jsem mu nekonečně vděčná, že o mně smýšlí správně a že mě k takovým nepočítá.

Tato podobizna se velice liší od té, kterou jste vymalovala Vy; přesto mohou být obě věrné, přihlédneme-li k době jejich vzniku. Sám přiznává, že se dopustil nejedné nepravosti, a několik dalších mu bezpochyby ochotně připsali na účet. Setkala jsem se však s málo muži, kteří by mluvili o počestných ženách s větší úctou, skoro bych řekla s nadšením. Pouchila jste mě, že alespoň v tomto ohledu nelže. Důkazem je jeho chování k paní de Merteuil. Mluví o ní často, a vždycky s takovou chválou, s výrazem tak živé oddanosti, že jsem se až do příchodu Vašeho dopisu domnívala, že to, co nazývá přátelstvím, je ve skutečnosti prostě láska. Nyní si vyčítám tento neuvážený soud, jehož nespravedlivost je o to větší, že se tak často snažil, aby jej uvedl na pravou míru. Přiznám se Vám, že jsem jeho opravdovou upřímnost považovala za pouhou mazanost. Nevím; zdá se mi však, že člověk schopný tak trvalého přátelství k tak ctihodné ženě nemůže být nepolepšitelným libertinem. Není mi nic známo o tom, že bychom vdělili za jeho způsobné chování nějakým plánům, které má, jak předpokládáte, ve zdejším okolí. Žije tu kolem nás několik roztomilých žen; on však vychází málokdy, občas ráno, a to říká, že chodí na lov. Je pravda, že jen zřídka přinese nějakou zvěř; ujistňuje nás však, že je velmi neobratný lovec. Na tom, co dělá venku, mi ostatně málo záleží. Přála bych si to vědět leda proto, abych získala důvod, proč se připojit k Vašemu mínění, nebo Vás naopak přesvědčit o svém.

K tomu, co mi navrhuje, abych se totiž zasadila o zkrácení jeho zdejšího pobytu, bych chtěla říci jenom tolik, že bych se jen těžko mohla odvážit požádat jeho tetu, aby svého synovce poslala pryč, a to tím spíše, že ho má velice ráda. Přesto Vám slibuji, i když pouze z úcty k Vám a nikoli z vlastní potřeby, že se při vhodné příležitosti na ni, případně na něho s touto žádostí obrátím. Co se mě týče, pan de Tourvel je zpraven o mém úmyslu zůstat zde až do jeho návratu a právem by užasl nad mou věrolomností, kdybych tento úmysl zničehonic hodlala změnit.

Odpusťte mi, madam, toto velice dlouhé vysvětlení; zdálo se mi však, že jsem v zájmu pravdy byla povinována podat příznivé svědectví o panu de Valmont, jemuž je, jak se zdá, u Vás takového svědectví třeba. Nejsem proto o nic méně vnímavá k přátelství, které vedlo Vaše kroky. Jemu také vděčím za vše, co jste mi napsala vlídného u příležitosti pozdrženého sňatku Vaší slečny dcery. Děkuji Vám za to opravdu upřímně; ačkoliv by pro mne bylo potěšením strávit tyto chvíle s Vámi, obětovala bych je z celého srdce brzké zprávě, že je již šťastna – může-li ovšem být kdy šťastnější než u své matky, která si tolik zaslouží veškeré její něžnosti i úctu. Sdílím s ní tyto dva city, které mě k Vám pojí, a prosím Vás, abyste laskavě přijala toto mé ujištění.

Vaše navěky vděčná atd. atd.

DOPIS XII

CECILIE VOLANGESOVÁ MARKÝZE DE MERTEUIL

Dne 13. srpna 17 . .

Madam, mamičce není dobře; nepůjde dnes vůbec ven, a já jí musím dělat společnost; nedostane se mi tedy té cti doprovázet Vás do Opery. Ujišťuji Vás, že je mi daleko víc líto, že nebudu s Vámi, než že neuvidím divadlo. Prosím Vás, abyste o tom byla skutečně přesvědčena. Mám Vás tolik ráda! Byla byste tak velice laskavá a řekla rytíři Dancenymu, že nemám tu knížku, o které mi včera říkal, a že by mi udělal velikou radost, kdyby mi ji zítra přinesl? Jestli by totiž přišel dneska, řeknou mu, že nejsme doma, protože mamička nechce vůbec nikoho přijmout. Doufám, že jí zítra bude lépe.

Pokládám si za čest atd. atd.

DOPIS XIII

MARKÝZA DE MERTEUIL CECILII VOLANGESOVÉ

Dne 13. srpna 17 . .

Velice mne mrzí, má krasotinko, že přijdu o potěšení uvidět Vás a že to má takovou nepříjemnou příčinu. Doufám, že se brzy najde jiná příležitost. Vyřídím rovněž Váš vzkaz rytíři Dancenymu, který jistě bude nesmírně smuten, až uslyší, že je Vaše mamička nemocná. Jestliže mne zítra přijme, přijdu jí dělat společnost. Domluvily jsme si partii piketů s rytířem

de Belleroche¹; až ho budeme obírat o peníze, dopřejeme si k tomu ještě dalšího potěšení a poslechneme si Vás, jak zpíváte se svým milým společníkem, jemuž navrhnu, aby přišel, hodí-li se to Vaší mamičce i Vám. Za sebe a své dva rytíře ručím předem. Sbohem, krasotinko; vyřídte mé poručení drahé paní de Volanges. Něžně Vás líbám.

DOPIS XIV

CECILIE VOLANGESOVÁ SOFII CARNAYOVÉ

V Paříži 14. srpna 17 . .

Včera jsem Ti, má drahá Sofie, nepsala; ujišťuji Tě však, že mi v tom nezabránily prázdné radovánky. Mamička byla nemocná a já se od ní celý den ani nehnula. Když jsem se večer konečně dostala do svého pokoje, nic už mě nebavilo. Rychle jsem si šla lehnout, abych měla jistotu, že už mám ten den za sebou: v životě se mi žádný den nezdál tak dlouhý. Ne že bych neměla maminku opravdu ráda, ale sama Ti nevím, co to bylo. Měla jsem jít s paní de Merteuil do Opery; měl tam být také rytíř Danceny. Víš sama dobře, že tyhle dva lidi mám ze všech nejradši. Když přišla hodina, kdy začalo představení v Opeře, sevřelo se mi bezděčně srdce. Všechno se mi zprotivilo, dala jsem se do pláče a plakala jsem, plakala a nemohla přestat. Maminka byla našťěstí v posteli, takže to neviděla. Rytíře Dancenyho to jistě také mrzelo, ale toho rozptýlilo divadlo a ta spousta lidí kolem; to je něco úplně jiného.

¹ Tentýž, o němž se mluví v dopisech paní de Merteuil Valmontovi.

Naštěstí je dnes mamince už mnohem lépe a paní de Merteuil k nám přijde ještě s nějakým pánem a s rytířem Dancenyem: jenomže paní de Merteuil chodí hrozně ráda pozdě, a když člověk tak dlouho čeká, je mu dlouhá chvíle. Je teprve jedenáct hodin. To se ví, musím ještě hrát na harfu, a taky než se ustrojím, zabere to trochu času, dneska bych taky chtěla být moc hezky učesaná. Myslím, že má matka Perpetua pravdu, když říká, že stačí, aby dívka přišla mezi lidi, a hned začne být koketní. V životě jsem si tolik nepřála, abych byla hezká, jako v těchto několika posledních dnech. Zdá se mi, že nejsem tak hezká, jak jsem si myslela; vedle všech těch žen, které se malují, člověk ostatně hodně ztrácí. Tak například jsem si dobře všimla, že paní de Merteuil připadá mužům hezčí než já: to mě tak moc nemrzí, protože mě má moc ráda; kromě toho mě ujišťuje, že rytíři Dancenyemu připadám já hezčí než ona. Je to od ní milé, že mi to řekla! A dokonce při tom vypadala, jako že z toho má radost. To já například nedokážu pochopit. Řekla to, protože mě má tak ráda! On! Ach, nevíš, jak mě to těší! Mně se Ti někdy zdá, že stačí se na něho podívat, a hned si připadám krásnější! Dívala bych se na něho ustavičně, jen kdybych se nebála setkat se s jeho očima. Protože kdykoli se to stane, vyvede mě to z míry a celá tak nějak podivně zneklidním; ale to nevádí.

Sbohem, má drahá přítelkyně, musím začít se strojením. Nepřestávám Tě mít ráda.

Stále ještě na zámku ... 15. srpna 17 ..

Jste velice hodná, že jste mě nepřenechala mému smutnému osudu. Život, který zde vedu, je skutečně únavný tou přemírou odpočinku a pro tu nechutnou jednotvárnost. Když jsem četl Váš dopis a všechny podrobnosti o tom, jaké jste prožila kouzelné chvíle, byl jsem dvacetkrát v pokušení na něco se vymluvit, rozletět se za Vámi a vyprosit si u Vašich nohou, abyste se mnou byla svému rytíři, který si ostatně své štěstí nezaslouží, jednou jedinkrát nevěrná. Víte, že jsem kvůli Vám na něho dokonce začal žárlit? Co to říkáte o našem věčném rozchodu? Ach, zruším kdykoli tuto přísahu, vyslovenou ve stavu poblouznění: nebyli bychom hodni ji složit, kdybychom ji museli dodržovat. Kéž se mohu jednou ve Vašem náručí pomstít za bezděčnou nevoli, kterou ve mně vyvolalo rytířovo štěstí! Ano, popouzí mě i pouhé pomýšlení, že tento člověk, který si s ničím ani dost málo neláme hlavu, který se ani zbla nemusí namáhat, dochází pro mne nedosažitelného blaženství jenom tím, že se dává hloupě řídit nutkáním svého srdce. Ach, já mu zkalím radost... Slibte mi, že mu ji zkalím. Cožpak Vás to nepokořuje? Vynakládáte úsilí, abyste ho ošálila, a on je šťastnější než Vy. Myslíte, že jste ho spoutala! A zatím spoutal on Vás. Klidně spí, zatímco Vy pro jeho potěšení probdíte noc. Udělal by pro něho otrok víc?

Hleďte, má krásná přítelkyně, když se rozdáváte několika mužům najednou, nepocítuji sebemenší žárlivost: tehdy vidím ve Vašich milencích pouze Alexandrovy následníky, kteří všichni dohromady nejsou schopni udržet říši, v níž jsem

já vládl sám. Abyste se však dala výhradně jednomu z nich, aby byl na světě druhý muž stejně šťastný jako já, ne, to nestrpím; nevěřte, že bych byl schopen to strpět. Buď se rozhodněte zase pro mne, nebo si alespoň přiberte ještě někoho jiného; nezrazujte však z výstředního rozmaru neporušitelné přátelství, které jsme si přísahali.

Jako by nestačilo, že mi láska dělá ze života peklo. Jak vidíte, připojuji se k Vaším názorům a přiznávám svůj omyl. Neboť spočívá-li láska v tom, že nemůžeme žít, aniž se zmocníme toho, po čem toužíme, že tomu obětujeme všechn svůj čas, každé své potěšení, celý svůj život, potom jsem věru zamilovaný. Přesto jsem však neudělal sebemenší pokrok. Neměl bych, co Vám v této věci sdělit, nebýt jedné události, která mi nejde z hlavy a o níž stále nevím, je-li důvodem k obavám nebo k naději.

Určitě znáte mého osobního sluhu, toho věčného pleticháře jak z veselohry. Dovedete si tedy představit, že dostal za úkol zamilovat se do komorné a popíjet se služebnictvem. Ten darebák je šťastnější než já: už měl úspěch. Navíc odhalil, že paní de Tourvel pověřila jednoho ze svých lidí, aby se poptával na mé chování a aby mě dokonce nepozorovaně sledoval, pokud to bude možné, na mých ranních procházkách. Co tím jen zamýšlí? Tato nejskromnější z žen má tedy ke všemu ještě odvalu k takové opovážlivosti, jakou bychom si my sotva dovolili! Ale já přísahám, že... Než však začneme uvažovat, jak pomstít tuto ženskou lest, zamysleme se nad způsobem, jak ji obrátit v náš prospěch. Mé procházky, které jsou jí podezřelé, neměly až dosud žádný cíl; je třeba, aby nějaký dostaly. Tato věc si žádá veškerou mou pozornost a já se s Vámi loučím, abych o tom všem přemýšlel. Sbohem, má krásná přítelkyně.

V Paříži 19. srpna 17 . .

Ach, drahá Sofie, co já Ti mám za novinky! Snad bych Ti ani neměla nic říkat, ale když já o tom musím s někým mluvit, je to silnější než já. Tak tedy rytíř Dancený... Jsem tak zmatená, že ani nemohu psát; nevím, jak začít. Od toho dne, kdy jsem Ti vyprávěla, jaký hezký večer¹ jsme s ním a s paní de Merteuil strávili u mamičky, už jsem o něm s Tebou nemluvila; víš, já jsem totiž o něm už nechtěla s nikým mluvit, ačkoliv jsem na něho ustavičně myslela. Tak tedy od toho dne byl pořád smutný, strašně smutný, ale tak strašně smutný, že mě to až bolelo. Když jsem se ho ptala, proč je smutný, říkal, že není, jenže já na něm dobře viděla, že je. A konečně včera byl ještě smutnější než obvykle. Přesto si se mnou ochotně a jako jindy zazpíval; při každém jeho pohledu se mi však sevřelo srdce. Když jsme přestali zpívat, vzal mou harfu a šel ji zavřít do pouzdra. Když mi potom odevzdával klíček, prosil mě, abych si večer, jen co budu sama, ještě jednou zahrála. Neviděla jsem v tom nic podezřelého, dokonce jsem ani nechtěla, on mě však tolik prosil, až jsem svolila. Měl pro to své důvody. Sotva jsem se večer dostala do svého pokoje a propustila komornou, došla jsem si skutečně pro harfu. Ve strunách jsem našla dopis, byl jen tak složený, nezapečetěný, a byl od něho. Ach, kdybys věděla, co všechno mi v něm píše; od okamžiku, kdy jsem si přečetla jeho dopis, mám takovou radost, že nemůžu myslet na nic jiného.

¹ Dopis, v němž se mluví o tomto večeru, se nezachoval. Lze se však domnívat, že to byl týž večer, který navrhovala ve svém lístku paní de Merteuil a o němž je rovněž řeč v předešlém dopise Cecilie Volangesové.

Přečetla jsem si jej čtyřikrát za sebou a potom jsem jej zamkla do sekretáře.

Uměla jsem ho slovo od slova; a když jsem si lehla, pořád a pořád jsem si jej přeríkávala a na spánek jsem neměla ani pomyslení. Sotva jsem zavřela oči, viděla jsem před sebou rytíře, jak mi říká vlastními ústy, co stálo v dopise. Usnula jsem velmi pozdě; sotva jsem se probudila (bylo ještě dost časně zrána), hned jsem si šla pro dopis, abych si jej zase v klidu přečetla. Vzala jsem si ho do postele, a pak jsem ho líbala, jako by... Možná že to není správné líbat dopis, ale nemohla jsem si pomoci.

A teď jsem, má milá přítelkyně, sice moc a moc spokojená, ale také moc a moc na rozpacích, protože na takovýhle dopis se určitě nemá odpovídat. Víím moc dobře, že se to nehodí, ale když on mě o to žádá! Když mu neodpovím, určitě bude zase smutný. A to je to nejhorší. Co bys mi radila? Ale Ty se v tom nevyznáš o nic víc než já. Nejraději bych se o tom poradila s paní de Merteuil, která mě má upřímně ráda. Moc ráda bych ho ukonejšila, ale nechtěla bych provést něco špatného. Pořád nám říkají, že máme mít dobré srdce, ale hned nám zase zakazují, abychom se řídily jeho radou, když jde o muže. Můj bože, to taky není správné! Což nejsou muži zrovna tak našimi bližními jako ženy, a možná ještě víc? Nemáme snad otce právě tak jako matku, bratra jako sestru? A to ani nemluví o manželovi. Kdybych však udělala něco nevhodného, ztratil by o mně možná dobré mínění i sám pan Danceny! Ach, to ať si radši zůstane smutný; ostatně nemůžu nic zmeškat. Napsal mi včera, a já tedy nejsem povinna odpovídat hned dnes; kromě toho se večer uvidím s paní de Merteuil, a jestli se mi podaří sebrat odvahu, všechno jí vypovím. Když udělám jen to, co mi řekne, nebudu si muset nic vyčítat. Dost možná mi řekne, že mu smím poslat kratičkou odpověď, aby už nebyl takový smutný! Ach, mám já to trápení!

Sbohem, má dobrá přítelkyně. A napiš mi, co si o tom myslíš.

Dne 18. srpna 17 . .

Dříve než se, milostivá slečno, zcela oddám (mám říci radosti či potřebě?) Vám psát, rád bych Vás předem poprosil, abyste mě vyslechla. Cítím, že je mi třeba Vaší shovívavosti, mám-li vůbec najít odvahu vyznat se Vám ze svých citů; kdybych je chtěl pouze ospravedlnit, shovívavost bych nepotřeboval. Co jiného však nakonec udělám, než že Vám ukáži Vaše dílo? A co jiného Vám mohu říci než to, co Vám už řekly mé pohledy, mé rozpaky, mé chování a dokonce i mé mlčení? Ach, proč byste se měla zlobit pro cit, který se skrze Vás zrodil? Vytrysknul z Vás a je bezpochyby hoden, aby Vám byl nabídnut, tím spíš, je-li vroucí jako má duše, a čistý jako ta Vaše. Je to snad zločin, že jsem dovedl ocenit Vaši půvabnou tvář, Vaši přitažlivost, Vaši okouzující spanilost i tu dojmavou nevinost, která dodává všem Vaším už tak vzácným vlastnostem ceny nedocenitelné? Ne, to bezpochyby není zločin. Člověk však může upadnout do neštěstí, aniž se provinil; toť osud, který mě čeká, odmítnete-li mé vyznání. Poprvé v životě někomu nabízím své srdce. Bez Vás bych byl jako dosud nikoli šťastný, ale klidný. Spatřil jsem Vás – a můj klid uprchl do dále a mé štěstí tone v nejistotách. A Vy se přitom divíte, že jsem smutný, a ptáte se mě proč! Někdy se mi dokonce zdálo, že Vás můj smutek skličuje. Ach, stačí jediné Vaše slovo, a budu blažený, a to bude Vaše dílo! Uvažte však, dříve než cokoli vyřknete, že jediné Vaše slovo může dovršit i mé neštěstí. Staňte se tedy pánem mého osudu. Je na Vás, budu-li navěky šťastný či nešťastný. Mohl bych položit do nejdražších rukou víc?

Skončím, jako jsem začal, prosbou o Vaši shovívavost. Žádal jsem Vás, abyste mě vyslechla; odvážím se dalšího a poprosím Vás, abyste mi odpověděla. Odmítnete-li, usoudím z toho, že se cítíte uražena. Mé srdce je mi však zárukou, že má úcta k Vám se rovná mé lásce.

P. S. Pro předání odpovědi můžete použít téhož způsobu, jehož jsem použil já, abych Vám doručil tento dopis; zdá se mi právě tak bezpečný jako pohodlný.

DOPIS XVIII

CECILIE VOLANGESOVÁ SOFII CARNAYOVÉ

Dne 20. srpna 17 . .

Jakže, Sofie, Ty mě už předem káráš za to, co jsem ještě neudělala? Byla jsem už tak dost rozčilená, a teď jsi mi dodala. Podle Tebe je jasné, že nemám odpovídat. Tobě se to mluví; ostatně ani dost dobře nevíš, jak to všechno je: nejsi tady a nemůžeš to vidět. Víím docela určitě, že bys na mém místě odpověděla. To se ví, když se to vezme obecně, tak by se odpovídat nemělo; vidělas sama z mého včerejšího dopisu, že jsem taky nechtěla: ale když já nevěřím, že už byl někdy někdo přede mnou v takové situaci.

A ke všemu se mám rozhodnout sama! Včera jsem doufala, že večer uvidím paní de Merteuil, jenže ona nepřišla. Všechno se proti mně spiklo: že jsem ho poznala, to přece způsobila koneckonců ona. Skoro vždycky, když jsem ho viděla a když jsem s ním mluvila, byla u toho. Ne že bych jí to měla za zlé, ale nevím teď kudy kam a ona mě nechá na holičkách. Ach, jsem já to chudinka!

Představ si, že k nám včera přišel, jako by se nic nestalo. Byla jsem tak rozrušená, že jsem se na něho neodvážila ani podívat. Mluvit se mnou nemohl, protože s námi byla mamička. Tušila jsem, že se bude zlobit, až uvidí, že jsem mu nenapsala. Nevěděla jsem, jak se mám tvářit. Za chvíli se mě ptal, jestli si přeji, aby mi přinesl harfu. Srdce mi tlouklo tak silně, že jsem se sotva zmohla na souhlas. Když se vrátil, bylo to o moc horší. Jen jsem o něho zavadila pohledem. Ani se na mne nepodíval, ale vypadal tak špatně, jako kdyby byl nemocný. Hrozně mě to zbolelo. Začal mi ladit harfu, a když mi ji pak přinesl, řekl: „Ach, slečno...“ Řekl jen tahle dvě slova, ale zato takovým tónem, že jsem z toho byla celá pryč. Preludovala jsem na harfu a vůbec jsem nevěděla, co dělám. Mamička se zeptala, jestli budeme zpívat. Omluvil se a řekl, že se necítí docela zdráv; já jsem se neměla na co vymluvit, a tak jsem musela zpívat. V té chvíli jsem si přála, abych vůbec neměla hlas. Schválně jsem si vybrala píseň, kterou jsem neuměla; bylo mi totiž jasné, že nesvedu zazpívat žádnou a že by někdo mohl něco zpozorovat. Naštěstí přišla návštěva; sotva jsem zaslechla, že zastavuje kočár, přestala jsem a poprosila jsem ho, aby harfu odnesl. Strašně jsem se bála, aby neodešel, ale on se vrátil.

Zatímco si mamička povídala s tou paní, která přijela, chtěla jsem se na něho ještě maličko podívat. Naše oči se setkaly a nebylo možné, abych uhnula pohledem. Po chvíli jsem spatřila, že se mu do očí hrnou slzy; musel se odvrátit, aby to nebylo vidět. V té chvíli už jsem to déle nevydržela. Cítila jsem, že se také rozpláču. Vyběhla jsem z pokoje a okamžitě jsem napsala tužkou na kousek papíru: „Prosím Vás, nebuďte přece tak smutný. Slibuji, že Vám odpovím.“ Rozhodně nemůžeš říci, že by na tom bylo něco špatného. Bylo to ostatně silnější než já. Zapletla jsem papír do strun harfy jako on svůj dopis a vrátila jsem se do salónu. Už jsem se cítila klidnější. Zdálo se mi to nekonečné, než ta paní odešla. Sotva

byla pryč, řekla jsem, že bych ráda pokračovala, a poprosila jsem ho, aby zas přinesl harfu. Poznala jsem mu na obličejí, že nic netuší. Ale když se vrátil, ach, jak Ti byl spokojený! Když přede mne postavil harfu, sedl si tak, aby mamička nic neviděla, vzal mě za ruku a stiskl ji... Ale jak mi ji stiskl! Trvalo to jen chvíličku, nemůžu Ti však vypovědět, jaké blaho mi tím způsobil. Přesto jsem ruku odtáhla; nemám si tedy co vyčítat.

Nyní vidíš sama, má drahá přítelkyně, že se tomu nemůžu vyhnout a že mu musím napsat, když už jsem to slíbila. Ostatně bych mu nerada znovu způsobilá zármutek; trpím pak totiž víc než on. Kdyby to byla nějaká špatnost, určitě bych mu nenapsala. Ale co může být špatného na psaníčku, když ještě ke všemu dokáže zabránit, aby byl někdo nešťastný? Jedině mě přivádí do rozpaků, že nedovedu psát dopisy. On však jistě vycítí, že to není má chyba. Jsem ostatně přesvědčena, že bude mít radost ze všeho, jen když to bude ode mne.

Sbohem, má drahá přítelkyně. Jestli se Ti bude zdát, že jednám nesprávně, řekni mi to. Ale tomu nevěřím. Jak se blíží okamžik, kdy mu mám psát, srdce mi tak buší, až je to neuvěřitelné. Musím to však udělat, protože jsem to slíbila. Sbohem.

DOPIS XIX

CECILIE VOLANGESOVÁ RYTÍŘI DANCENYMU

V Paříži dne 20. srpna 17 . .

Byl jste, pane, včera tak smutný a mně to bylo tak líto, že jsem se dala pohnout ke slibu odpovědět na Váš dopis. Víím, dnes právě tak dobře jako včera, že bych to neměla dělat;

přesto bych však, když jsem Vám to již jednou slíbila, nerada porušila slovo, což Vám budiž důkazem, že k Vám chovám opravdové přátelství. Teď, když to víte, nebudete, doufám, na mně už nikdy chtít, abych Vám psala. Rovněž doufám, že nikomu neřeknete, že jsem Vám napsala, protože bych za to jistě dostala vyhubováno a z toho bych mohla mít veliký žal. A především doufám, že si kvůli tomu nebudete o mně myslet nic špatného; to by mě mrzelo ze všeho nejvíc. Mohu Vás ujistit, že bych takto nikomu jinému nevyhověla. Vyhovte nyní laskavě i Vy mně a nebuďte už tak smutný; kalí mi to radost, že Vás vidím. Vidíte, pane, že s Vámi mluvím zcela upřímně. Nic bych si tak nepřála, než aby naše přátelství trvalo věčně; prosím Vás však, abyste mi víckrát nepsal.

Pokládám si za čest, pane, být atd. atd.

DOPIS XX

MARKÝZA DE MERTEUIL VIKOMTOVI DE VALMONT¹

V Paříži dne 20. srpna 17 . .

Ach, Vy rošťáku, lísáte se ke mně ze strachu, že se Vám budu posmívat! Dobrá, udělím Vám milost... Píšete mi takové nesmysly, že Vám nezbytně musím prominout rozšafnost, k níž Vás má ta Vaše prezidentová. Nemyslím, že by byl můj rytíř tak shovívavý jako já; ten člověk by sotva schválil obnovení naší úmluvy a na Vašem bláznivém nápadu by sotva našel něco příjemného. Mne však Váš návrh upřímně rozesmál

¹ Tento dopis, který je odpovědí na dopis patnáctý, se křížoval s dopisem sedmnáctým a osmnáctým. Dali jsme přednost položit jej až za ně, aby čtenář věděl, v jaké situaci byl Valmont, když jej obdržel.

a opravdu mne mrzelo, že se musím smát sama. Kdybyste byl v tu chvíli u mne, nevím, kam by mne ta veselost zavedla; měla jsem však dost času přemýšlet o tom a obrnila jsem se přísností. To neznamená, že odmítám navždy; jestli však trvám na odkladu, vím, proč to dělám. Možná že bych to učinila jen z rozmaru, ale když se člověk jednou vloží do hry, neví, kdy má přestat. Stala bych se ženou, která Vás má znovu spoutat, která má způsobit, že zapomenete na svou prezidentovou; jaký by to byl skandál, kdyby se mně, nehodné, podařilo zošklivit Vám ctnost! Abych se vyhnula tomuto nebezpečí, kladu Vám následující podmínky.

Jakmile dostanete svou krásnou pánbičkářku a budete s to mi o tom předložit nějaký důkaz, můžete okamžitě přijít a budu Vaše. Je Vám však zajisté známo, že v tak důležité záležitosti vyžadují písemné důkazy. Ve smyslu této dohody Vám budu odměnou a nikoli útěchou, kteréžto pomyšlení se mi víc zamlouvá; Váš úspěch tím naopak získá na pikantnosti, neboť se vlastně stane prostředkem k nevěře. Nuže přijďte, přijďte co nejdříve a přineste mi důkaz svého triumfu: budete se podobat našim udatným rytířům, kteří skládali skvělé plody svého vítězství k nohám své dámy. Jsem vážně zvědavá, co může ta upejpvavka asi napsat a jakým závojem zahálí svůj čin, kdy sama odložila závoj poslední. Je na Vás, abyste rozhodl, jestli jsem nestanovila svou cenu příliš vysoko; upozorňuji Vás předem, že neslevím. Prozatím se tedy musíte, drahý vikomte, smířit s tím, že zůstanu věrná svému rytíři a že mne bude bavit činit ho šťastným, i když Vám to působí lehký zármutek.

Kdybych ostatně nebyla tak umravnělá, myslím, že by teď dotyčný rytíř narazil na nebezpečného soupeře: na malou Volangesovou. Jsem do toho dítěte blázen: je to opravdová vašeň. Jestli se nemýlím, bude z ní jedna z nejvyhledávanějších žen. Pozoruji, jak se vyvíjí její srdíčko, a je to úžasná podívaná. Miluje již vášnivě svého Dancenyho, ale nic o tom zatím

neví. On sám, ač je též pořádně zamilován, nemá pro samou plachost svého mládí valnou odvalu ji poučit. Oba dva mne zbožňují. Především ta maličká by se mi hrozně ráda svěřila se svým tajemstvím; v několika posledních dnech na ní vidím, jak velice ji tíží a že bych jí prokázala velkou službu, kdybych jí trochu pomohla: nezapomínám však, že je to ještě dítě, a nerada bych si zadala. Danceny se mnou mluvil poněkud zřetelněji: v jeho případě jsem se už rozhodla, nebudu mu naslouchat. Pokud jde o tu maličkou, jsem často v pokušení udělat z ní svou žačku; tuto službu bych velice ráda prokázala hlavně Gercourtovi. Poskytuje mi k tomu čas, protože zůstane na Korsice až do října. Mám v úmyslu té doby řádně využít a předat mu místo jeho nevinné klášterní chovanky hotovou ženu. Kde jenom bere ten člověk tu drzou sebejistotu, že si troufá klidně spát, když se mu ještě nestačila pomstít žena, u které má vroubek? Opravdu, kdybych teď měla tu maličkou u sebe, čert ví, co bych jí všechno řekla.

Sbohem, vikomte. Přeji Vám dobrou noc a hlavně úspěch, ale proboha, pospěšte si přece. Nezapomeňte, že když tu ženu nedostanete, budou se muset jiné ženy červenat, že Vás měly.

DOPIS XXI

VIKOMT DE VALMONT MARKÝZE DE MERTEUIL

Na zámku ... 20. srpna 17 . .

Konečně jsem, má krásná přítelkyně, o krok dál, o veliký krok, který mě sice nepřivedl až k cíli, nicméně mi ukázal, že jsem na správné cestě, a rozptýlil mé obavy, zda jsem nezabloudil. Konečně jsem jí vyznal lásku; i když následovalo

velice tvrdošíjné mlčení, dostalo se mi té nejlichotivější a nejméně dvojsmyslné odpovědi. Nepředbíhejme však událostem a navažme, kde jsme přestali.

Jak si jistě vzpomínáte, dala mě špehovat na každém kroku. Nuže dobrá! Chtěl jsem, aby toto skandální rozhodnutí posloužilo mně i dobré věci, a poslyšte, co jsem udělal. Pověřil jsem svého oddaného sluhu, aby mi našel v okolí nějakého ubožáka, který by potřeboval pomoc. Tento úkol nebylo těžké splnit. Včera odpoledne mi tedy donesl zprávu, že dnes dopoledne má být prodán v dražbě nábytek jedné rodiny, která nemohla zaplatit daně. Zjistil jsem si, že v domě není jediná žena či dívka, jejíž věk nebo tvář by mohly učinit mé jednání podezřelým; když jsem byl o všem dobře zpraven, oznámil jsem u večere, že se příštího rána chystám na lov. Zde musím být ke své prezidentové spravedlivý: trápily ji bezpochyby výčitky svědomí pro příkaz, který vydala, a i když neměla sílu přemoci svou zvědavost, měla přinejmenším sílu odporovat mému přání. Že prý bude příliš horko; že prý si zahrávám se zdravím; že stejně nic nestřelím a zbytečně se unavím. Při této rozmluvě mluvily její oči snad více, než sama chtěla, a sdostatek mě poučily, že touží, abych uznal všechny její chatrné argumenty za dobré. Jak si jistě dovedete představit, nedal jsem se jimi přesvědčit a odolal jsem nejen jejímu malému výpadu proti lovu a lovcům, ale dokonce i mráčku špatné nálady, který zastínil na celý večer ten božský obličej. Dostal jsem na chvíli strach, aby neodvolala své příkazy a aby mi svou útlocitností nepřekazila plán. Nepočítal jsem ale s ženskou zvědavostí; mýlil jsem se. Ještě téhož večera mě můj sluha uklidnil a lehnout jsem si šel spokojeně.

Vstal jsem za rozbřesku a vyšel. Sotva padesát kroků od zámku jsem zpozoroval, že mě sleduje zvěd. Začal jsem lovit a pustil jsem se přes pole k vesnici, do které jsem chtěl dojít (nesledoval jsem tím jiného než potěšení, aby se ten slídílek,

který se neodvážil sejít z cesty, a musel proto uběhnout tryskem někdy i třikrát větší vzdálenost než já, pěkně proběhl). Jak jsem ho tak proháněl, sám jsem se pěkně uhřál, a usedl jsem tedy pod strom. Věřila byste takové drzosti, že se přisouřal za křoví sotva na dvacet kroků ode mne a že si rovněž sedl? Bojoval jsem chvíli s pokušením po něm vypálit. I když střílím jen maličkými broky, byla by to pro něho dostatečná lekce, jak nebezpečná je lidská zvědavost; naštěstí pro něho jsem si vzpomněl, že je pro mé plány vlastně užitečný a dokonce nezbytný. Toto pomyšlení ho zachránilo.

Poté jsem dorazil do vesnice. Vidím sběh lidí, jdu blíž, vyptávám se, vyprávějí mi, co se děje. Dám si zavolat výběřčího a v návalu velkodušného soucitu zaplatím šlechetně těch šestapadesát liber, pro které mělo pět zoufalých lidí spát na slámě. Nedovedete si představit, jaké díky na mou adresu spustili sborem po tomto prostém činu všichni okolostojící! Jaké vděčné slzy se řinuly z očí hlavy rodiny, jak se rozjasnila tvář toho patriarchy, před chvílí ještě vpravdě šeredná divokým výrazem zoufalství! Pozoroval jsem s úžasem to divadlo, když tu se ke mně přitočil jiný, mladší muž, vedoucí za ruku ženu a dvě děti, a řekl jim: „Padněme všichni na kolena před tímto zjevem božím!“ A v tu chvíli jsem byl obklopen celou rodinou, která se mi vrhla k nohám. Přiznám se Vám ke slabosti: oči se mi zalily slzami a cítil jsem v sobě mimoděčné, leč slabé pohnutí. Žasl jsem, jakou rozkoš může člověku způsobit konání dobra, a byl jsem v pokušení uvěřit, že takzvaní ctnostní lidé nemají ani zdaleka takové zásluhy, jak se nám obvykle tvrdí. Ať už je tomu jakkoli, pokládal jsem za správné zaplatit těm chudákům za potěšení, které mi způsobili. Měl jsem u sebe deset luisdorů a dal jsem jim je tedy. Tu opět začalo žehnání, které však již nedosáhlo takového patetického stupně: skutečný a velký účinek vyvolalo jen to, co nezbytně potřebovali; zbytek byl pouhým výrazem uznání a úžasu z nadbytečného daru.

V kruhu té žehnající a blahořečící rodiny jsem musel silně připomínat hrdinu dramatu v závěrečné vrcholné scéně. Nezapomínejte, že v tomto zástupu byl můj nohsled. Dosáhl jsem svého; všem jsem se jim vymanil a vrátil jsem se do zámku. Když si vše spočítám, mohu si blahopřát ke své vynalézavosti. Ta žena věru stojí za deset luisdorů; zaplatil jsem předem a jednoho dne budu mít právo dělat si s ní, co se mi zlíbí, bez jakýchkoli výčitek.

Zapomněl jsem Vám ještě povědět, že jsem, abych měl ze všeho co největší prospěch, požádal ty dobré lidi, aby se modlili k Bohu za úspěch všech mých záměrů. Brzy uvidíte, jestli byly jejich modlitby vyslyšeny.

Právě mě však přišli upozornit, že je prostřeno k večeri, a kdybych dokončil tento dopis, až se vrátím, bylo by již pozdě na jeho odeslání. Tak tedy: *pokračování příště*. Mrzí mě to, protože právě pokračování bude to nejlepší. Sbohem, má krásná přítelkyně. Okrádáte mě již dlouho o potěšení dívat se na ni.

DOPIS XXII

PANÍ PREZIDENTOVÁ DE TOURVEL PANÍ DE VOLANGES

Na zámku ... 20. srpna 17 . .

Jistě Vám, madam, nebude proti myslí seznámit se s jedním povahovým rysem pana de Valmont, který Vám podle mého mínění nebyl vylíčen a liší se výrazně od těch, s nimiž jste byla obeznámena. Jak bolestné je smýšlet o komkoli nepříznivě, jak politováníhodné je shledávat jen nedostatky na lidech, kteří mohou mít všechny potřebné vlastnosti, aby si zamilovali ctnost! Vy ostatně tak ráda projevujete

shovívavost, že Vám jen prokáží laskavost, když Vám poskytnu důvody, abyste mohla upustit od přespříliš přísného soudu. Zdá se mi, že pan de Valmont má proč doufat ve Vaši přízeň, skoro bych řekla ve spravedlnost; věřím tomu na základě následujících skutečností.

Dnes ráno se vydal na jednu ze svých pochůzek, o nichž by se v souladu s Vaším míněním o něm dalo předpokládat, že ho vedou do okolí za nekalým záměrem. Kladu si nyní za vinu, že jsem tuto myšlenku přijala snad až příliš ochotně. Naštěstí pro něho a především pro nás, neboť nás to uchránilo před nespravedlností, měl jeden můj člověk rovněž cestu právě v tu stranu¹; tak se také stalo, že byla ukojena má tres-tuhodná, leč blahodárná zvědavost. Tento sluha nám sdělil, že pan de Valmont během lovu objevil ve vesnici ... nešťastnou rodinu, které právě prodávali v dražbě nábytek, a nejenže ochotně a na místě vyrovnal dluh těchto nebožáků, ale navíc je ještě obdaroval utěšeným obnosem. Můj sluha byl očitým svědkem tohoto ctnostného činu; sdělil mi dále, že slyšel, jak si vesničané povídají, že jistý člověk, o němž si on myslí, že to byl osobní sluha pana de Valmont, se včera poptával po vesnici, kteří z jejích obyvatel potřebují pomoci. Je-li tomu tak, nejde už pouze o příležitostný a náhodou vyvolaný soucit, ale o pevný záměr konat dobro; toť potom lze nazvat dobročinností, nejkrásnější ctností překrásných duší. Ať však již byl náhodný nebo záměrný, zůstává jeho dobrý skutek hoden chvály a již pouhé jeho vyličení mě dojíká k slzám. Ještě bych chtěla, rovněž v zájmu spravedlnosti, podotknout, že když jsem s ním zapředla hovor o tomto skutku, o němž se sám slovem nezmínil, snažil se nejprve zapírat, a když se pak přiznal, tvářil se, jako by mu nepřičítal pražádnou cenu, takže skromnost ještě zdvojnásobila jeho zásluhy.

¹ Paní de Tourvel tedy nemá odvahu říci, že to bylo na její rozkaz?

A nyní mi řekněte, má ctěná přítelkyně, zda je pan de Valmont skutečně beznadějně ztraceným libertinem, a jestliže jím je a chová se takto, co tedy potom musí dělat počestní lidé? Jakže? Měli by se snad zlí lidé dělit s dobrými o svatou potěchu dobročinnosti? Což by Bůh připustil, aby počestná rodina přijala z rukou zločincových pomoc, za niž by vzdávala dík božské Prozřetelnosti? Mohl by se On radovat, kdyby slyšel, že neposkrvněná ústa blahořečí zavrženému? Ne, já raději věřím, že setrvávat dlouho v omylu neznamená setrvávat v něm věčně; nedovedu se smířit s myšlenkou, že by mohl být nepřítelem ctnosti člověk konající dobro. Možná že je pan de Valmont jen další příklad toho, jak nebezpečné mohou být známosti. S touto myšlenkou, která se mi líbí, končím. Můželi na jedné straně posloužit tomu, aby pana de Valmont ospravedlnila ve Vašich myšlenkách, učiní na druhé straně ještě mnohem drahocennějším nežné přátelství, které mě s Vámi pojí na celý život.

Kladu si za čest být atd. atd.

P. S. Za chvíli půjdeme s paní de Rosemonde navštívit onu právě tak ctnostnou jako nešťastnou rodinu, abychom připojily své opožděné dary k darům pana de Valmont. Vezmeme ho s sebou. Když nic jiného, poskytneme tak těm dobrým lidem alespoň potěšení, že zase spatří svého dobrodince. Myslím, že je to vše, co nám v této situaci zbývá udělat.

Na zámku ... 21. srpna 17 . . (ve 4 hodiny ráno)

Skončili jsme u mého návratu na zámek: pokračuji tedy ve vyprávění.

Sotva jsem se trochu upravil, odebral jsem se do salónu, kde má krasavice vyšívala, zatímco zdejší farář předčítal mé staré tetě noviny. Posadil jsem se k vyšivacímu rámu. Její pohledy, ještě sladší než obyčejně, mě téměř laskaly a brzy jsem z nich vyčetl, že jí už sluha podal zprávu, jak dopadlo jeho poslání. A vskutku, má pomilováníhodná zvěďalka nemohla už v sobě déle udržet tajemství, kterého se zmocnila; přerušila neohroženě ctihodného pastýře, přestože jeho přednes silně připomínal kázání, a řekla: „Právě jsem se dozvěděla jednu novinku.“ A začala vyprávět o mém dobrodružství, a to s přesností, která dělá čest důkladnosti jejího zpravodaje. Dovedete si jistě představit, jak jsem rozvinul veškerou svou skromnost: může však někdo zastavit ženu, když nevědomky začne vychvalovat, co miluje? Rozhodl jsem se tedy, že ji nechám vymluvit. Člověk by málem řekl, že chvalořečí svatého. Zatímco mluvila, snažil jsem se s jistou nadějí vypožorovat, co všechno slibuje její vzrušený pohled, její gesta, která se stala uvolněnějšími, a především tón jejího hlasu, jehož patrné rozechvění již prozrazovalo, že se v jejím srdci cosi děje. Sotva skončila, řekla mi paní de Rosemonde: „Přistupte ke mně, synovče, přistupte, ať vás obejmou.“ Poté jsem vycítil, že kdybych si dovolil obejmout i svou krásnou kazatelku, nedokázala by se bránit. Chtěla sice utéci, ale to už jsem ji svíral v náručí; nejen že neměla ani zdaleka dost síly k odporu, měla jí sotva tolik, aby se udržela na nohou. Čím déle pozoruji tuto ženu, tím více mi připadá

žádoucí. Pospíchala zpátky ke svému rámu a tvářila se před námi, jako že zase vyšívá; viděl jsem však dobře, že třesoucí se ruka jí nedovoluje pokračovat v práci.

Po obědě se dámy chtěly podívat na ty nešťastníky, které jsem tak *milosrdně* podpořil; doprovodil jsem je tedy do vesnice. Ušetřím Vás této nudné scény vděčnosti a chvály. Mé srdce, přeplněné úchvatnou vzpomínkou, spěchá k okamžiku, kdy jsme se vrátili do zámku. Po celou cestu zpátky nepromluvila má krásná prezidentová, zasněnější než obvykle, jediné slovo. Protože jsem byl zcela zaujat úvahami, jak bych mohl těžit z účinku, který vyvolala dnešní událost, mlčel jsem rovněž. Mluvila jediné paní de Rosemonde, které se od nás dostávalo jen krátkých a sporých odpovědí. Určitě jsme ji nudili: to byl však můj záměr, a podařil se. Sotva vystoupila z vozu, odebrala se do svých komnat a zanechala mě s mou krasavicí samotného ve špatně osvětleném salónu; takové milé přítmí je požehnáním pro plachou lásku.

Nestálo mě žádnou námahu zavést hovor, kam jsem si přál. Zanícení pomilováníhodné kazatelky mi přitom bylo lepším pomocníkem než má obratnost. „Když jste už jednou tak velice uzpůsoben konat dobro,“ řekla mi a spočinula na mně svým něžným pohledem, „jak jen můžete celý život páchat zlo?“ – „Nezasloužím si ani takové chvály, ani takového pokárání,“ odpověděl jsem, „a nechápu, že jste mě při své bystrosti dosud správně neodhadla. Vy jste natolik hodna toho, abych k Vám byl upřímný, že Vám tuto upřímnost nemohu odepřít, i kdybych si tím měl u Vás uškodit. Klíč k mému chování najdete v mé bohužel příliš poddajné povaze. Obklopen nemravnými lidmi, napodoboval jsem jejich neřesti; snad mě má ješitnost ponoukala, abych je ještě předčil. Zde mě obdobným způsobem zlákal příklad ctnosti, a aniž mohu doufat, že se vám dokáži vyrovnat, pokoušel jsem se vás alespoň následovat. Ach, není vyloučeno, že by tento skutek, za který mě dnes

chválíte, ztratil ve vašich očích na ceně, kdybyste znala jeho pravé pohnutky! (Vidíte, má krásná přítelkyně, jak jsem byl blízko pravdě). Nikoli mně,“ pokračoval jsem, „ale vám vděčí ti nešťastníci za mou pomoc. Tam, kde jste se domnívala vidět chvályhodný čin, hledal jsem pouze prostředek, jak se zalíbit. Byl jsem, a nesmím to smlčet, jen slabým nástrojem božstva, které vzývám. (Na tomto místě mě chtěla přerušit, ale nedopřál jsem jí času.) Dokonce i v této chvíli,“ dodal jsem, „uniká mi mé tajemství pouze ze slabosti, neboť je silnější než já. Slíbil jsem si, že vám je zamlčím. Spatřoval jsem štěstí v tom, že složím vaší ctnosti a vašim půvabům čistý hold, o němž byste se nikdy nedozvěděla; nejsem však schopen falše, mám-li před očima příklad nevinné otevřenosti, a nebudu si alespoň muset vyčítat, že jsem se vůči vám provinil přetvářkou. Budu nešťasten, to vím; ale mé utrpení mi bude drahé: dokáže mi, jak nezměrná je má láska. K vašim nohám, do vašeho klína položím tuto nekonečnou bolest. Tam načerpám síl, abych mohl trpět znovu, tam najdu soucitnou dobrotu, a budu vědět, že se mi dostalo útěchy, když mě politujete. Ach, zbožňovaná, vyslyšte mě, politujte mě, pomozte mi!“ To jsem jí již klečel u nohou a tiskl jí ruce. Ona je však náhle vytrhla, se zoufalým výrazem si jimi zakryla oči a zvolala: „Ach, já nešťastnice!“ A potom propukla v pláč. Byl jsem naštěstí tak unesen, že jsem se rovněž rozplakal; zmocnil jsem se znovu její rukou a skropil jsem je slzami. Toto opatření bylo naprosto nezbytné, neboť byla natolik zaujata vlastní bolestí, že by si mé bolesti ani nevšimla, kdybych jí na ni neupozornil. Navíc jsem tak ještě získal možnost, jak se dosyta vynadívat na její půvabný obličej, který ještě zkrásněl mocným kouzlem slz. S hlavou celou rozpálenou jsem byl tak málo svým pánem, že jsem se ocitl v pokušení tohoto okamžiku využít.

Jací jsme to slaboši! Jak veliké je kouzlo okamžiku, když jsem dokonce i já zapomenul na své plány a zahrával jsem si

s možností, že pro předčasný triumf přijdu o kouzlo dlouhého obtížného dobývání; když jsem i já, sveden prudkou mladickou touhou, málem vystavil vítěze nad paní de Tourvel nebezpečí, že sklídí jako jediný plod své námahy pouze bezvýznamnou výhodu, že dostal o jednu ženu víc! Ach, kéž se mi vzdá, ale kéž bojuje; nebude-li mít sílu zvítězit, kéž najde dost síly, aby se bránila; ať po libosti vychutnává vědomí své slabosti, kéž je však nucena přiznat svou porážku. Přenechejme ubohému pytlákovi, aby složil jelena, sotvaže na něho narazí; skutečný lovec ho však uštve. Můj plán je rozkošný, vidíte? Kdyby však nebyla přispěchala mé rozvaze na pomoc šťastná náhoda, mohl bych teď možná už jen litovat, že jsem se jej nedržel.

Zaslechli jsme hluk. Někdo vstoupil do salónu. Paní de Tourvel se vyděsila, rychle se zvedla, vzala jeden ze svícnu a zmizela. Nezbyvalo mi, než ji nechat jít. Byl to jen sluha. Jakmile jsem se o tom ujistil, následoval jsem ji. Nevím, bylo-li to proto, že mě poznala, ale sotva jsem udělal několik kroků, zaslechl jsem, jak zrychlila krok, jak se spíš vrhla, než vstoupila, do svého pokoje a jak za sebou zavřela dveře. Přistoupil jsem k nim – bylo však zamčeno. Samozřejmě jsem se střezil, abych zaklepal: to by jí dalo příležitost k příliš snadnému odporu. Dostal jsem šťastný a jednoduchý nápad, že bych dovnitř mohl nahlédnout klíčovou dírkou, a tak se mi také vskutku podařilo spatřit tu zbožňováníhodnou ženu, jak tam, smáčena slzami, klečí a horlivě se modlí. Kterého Boha se odvážíla vzývat? Existuje snad nějaký dosti mocný proti lásce? Marně se teď dovolává pomoci; o jejím osudu rozhodnu já.

Přesvědčen, že jsem toho za jediný den udělal již dost, stáhl jsem se i já do svého pokoje a jal jsem se Vám psát. Doufal jsem, že ji zase uvidím u večeře; vzkázala však, že se necítí dobře a že ulehla. Paní de Rosemonde chtěla jít za ní nahoru; naše mazaná čtveračka však předstírala, že jí bolest hlavy

nedovoluje nikoho přijmout. Jistě si dovedete představit, že jsem se po večeri dlouho nezdržel: také mne rozbolela hlava. Odešel jsem do svého pokoje a napsal jí dlouhý dopis, v němž jsem si posteskl na *tolik přísnosti*, a ulehl jsem s tím, že jej doručím ráno. Jak můžete vidět z data tohoto dopisu, spalo se mi špatně. Vstal jsem a přečetl si ještě jednou celý dopis. Všiml jsem si, že jsem si v něm nedal dost pozor, že jsem v něm dal najevo víc zápalu než lásky, víc rozladěnosti než smutku. Budu ho muset přepsat, vyčkám však, až budu klidnější.

Jak vidím, začíná se rozednívat, a doufám, že mi chlad, který provází rozbřesk, přinese spánek. Půjdu zase do postele; ať už má ta žena nade mnou jakoukoli moc, slibuji Vám, že se jí nikdy nebudu zabývat tolik, aby mi nezbyl čas myslet i na Vás. Sbohem, má krásná přítelkyně.

DOPIS XXIV

VIKOMT DE VALMONT PREZIDENTOVÉ TOURVELOVÉ

Dne 20. srpna 17 . .

Ach, smilujte se nade mnou, madam, a uklidněte mou rozbouřenou duši; vyjevte mi, v co mohu doufat, či čeho se mám obávat! Pro člověka, který se zmítá mezi výšinami štěstí a nejhlubší beznadějí, je nejistota krutou mukou. Proč jsem promluvil? Proč jsem nedokázal odolat mocnému pohnutí, které Vám vydalo všanc mé myšlenky? Dokud jsem se spokojoval s tichým zbožňováním, těšil jsem se alespoň ze své lásky; tento čistý cit, tehdy ještě nikterak nezneklidňovaný obrazem Vaší bolesti, mi stačil k blaženosti. Ale od chvíle, kdy jsem spatřil, jak se Vám z očí řinou slzy, kdy jsem zaslechl kruté